

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra veřejného práva

Stíhání a trestání nenávistných projevů

Diplomová práce

Prosecution and punishment of hate speech

Master thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

Mgr. Jiří VÍŠEK, Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Bc. Ondřej JORDA

PRAHA

2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal v práci, řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Šumperku, dne 10. 03. 2022

.....
Bc. Ondřej JORDA

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval Mgr. Jiřímu Víškovi, Ph.D. za konzultace, cenné připomínky a odborné rady, kterými přispěl k vypracování této diplomové práce.

ANOTACE

Předložená diplomová práce se zabývá problematikou stíhání a trestání nenávistných projevů. Cílem práce je vymezit a uceleným způsobem zmapovat problematiku stíhání a trestání nenávistných projevů s akcentem na předložení komplexního rejstříku nástrojů pro zefektivnění policejní práce ve vztahu k řešené tematizaci práce. V práci budou využity metody obsahové analýzy odborné literatury a relevantních právních předpisů. Dále budou v práci identifikovány vybrané aspekty soudních rozhodnutí vzhledem ke sledované problematice.

KLÍČOVÁ SLOVA

Nenávistný projev, rasismus, menšina, diskriminace, lidská práva, trestní řízení

ANOTATION

This master thesis deals with the issue of prosecution and punishment of hate speech. The aim of the thesis is to define and map in a comprehensive way the issue of prosecution and punishment of hate speeches with an emphasis on presenting a comprehensive index of tools for making police work more effective in relation to the topic of the thesis. The thesis will use the methods of content analysis of professional literature and relevant legislation. Furthermore, the thesis will identify selected aspects of court decisions in relation to the topic under study.

KEYWORDS

Hate speech, racism, minority, discrimination, human rights, criminal proceedings

Obsah

ÚVOD.....	7
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ.....	9
1.1 Nenávistný projev	9
1.1.1 Možnosti šíření nenávistných projevů na internetu.....	11
1.2 Extremismus	13
1.3 Radikalizace	14
1.4 Rasismus	14
1.5 Diskriminace	15
1.6 Lidská práva	17
2 REŠERŠE RELEVANTNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY.....	21
3 ASPEKTY REGIONÁLNÍ OCHRANY LIDSKÝCH PRÁV	25
3.1 Rada Evropy	25
3.2 Evropská unie.....	27
3.3 Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě.....	29
4 VYMEZENÍ TRESTNĚ PRÁVNÍ A PŘESTUPKOVÉ ROVINY	31
4.1 Trestněprávní úroveň.....	31
4.2 Přestupková úroveň.....	35
4.3 Analýza kriminality v ČR za rok 2021 v meziročním srovnání.....	37
5 VÝKON POLICEJNÍ PRÁCE VE VZTAHU KE STÍHÁNÍ A TRESTÁNÍ NENÁVISTNÝCH PROJEVŮ	39
5.1 Pověřený pracovník pro práci s menšinami	41
6 PŘÍKLADY Z PRAXE – PŘÍPADOVÁ ANALÝZA SKUTKŮ S PRVKY NENÁVISTI	45
6.1 Podezřelý D. S. a spol. – výtržnictví, ublížení na zdraví a hanobení rasy v Lucky baru Hanušovice.....	46
6.2 Podezřelá I. B. – hanobení rasy v Mohelnici.....	48
6.3 Podezřelý R. M. – výtržnictví, ublížení na zdraví a hanobení rasy v Jindřichově.....	49
6.4 Podezřelý B. B. – vyhrožování přes e-mail OV KSČM Šumperk	52
6.5 Neznámý pachatel – podněcování k nenávisti vůči skupině osob prostřednictvím volně přístupného diskuzního portálu „Pravý prostor”	54
6.6 Podezřelý J. K. – podněcování k nenávisti vůči skupině osob prostřednictvím volně přístupné diskuze ve skupině „STOP týrání - tvrdší tresty”	55
6.7 Podezřelá S. N. – podněcování k nenávisti na Facebooku.....	57

6.8 Podezřelý Z. F. – narušení občanského soužití v Sobotíně	59
ZÁVĚR	63
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	66
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	67

ÚVOD

Žijeme ve světě, kde svoboda projevu je vnímána jako jedno ze základních lidských i politických práv a jako taková je zakotvená prakticky ve všech moderních lidskoprávních dokumentech.¹ Lze říci, že minimálně v celé Evropě existuje všeobecná shoda na nutnosti ochrany svobody projevu, protože bez svobody projevu by nebyla demokracie. Různá antidiskriminační opatření jsou však nedílnou součástí všech soudobých systémů ochrany lidských práv, a to prakticky ve všech státech moderní Evropy, potažmo celého moderního světa, přičemž se jedná o téma, které je způsobilé vyvolávat vášnivé debaty a spory v tom ohledu, kde ve své podstatě končí svobodné konání nebo také jinak řečeno jednání jednotlivců v rámci demokratických společností, a kde naopak začíná nepřípustné zasahování do soukromí jednotlivce či jisté skupiny obyvatel.

Této oblasti se bude věnovat i předmětná diplomová práce, jejímž nosným tématem je stíhání a trestání nenávistných projevů. Zde je nutné uvést, že nenávistné projevy v současné době nejsou jen otázkou reálného světa, kde mají v podstatě hmatatelnou povahu, ale díky současným prakticky neomezeným možnostem virtuálního světa internetu, převážně pak díky sociálním sítím, které přinesly takřka revoluční možnosti co do sdílení svého obsahu, mají současné nenávistné projevy nejčastěji podobu slov, videí, obrázků či nejrůznějších symbolů. Současně je třeba si uvědomit i skutečnost, že internet významně překračuje hranice států a při boji s nenávistnými projevy v kyberprostoru pak dochází ke střetu odlišných právních prostředí a jejich přístupu ke svobodě projevu.

Cílem předkládané diplomové práce je tak primárně otázka řešení a postihu nenávistných projevů v rámci právního řádu České republiky, a to jak v oblasti trestního, tak v oblasti přestupkového práva, která bude ilustrována v rámci analýzy vybraných případů s prvky nenávistných projevů, kterými se zabývala Policie České republiky v rámci Územního odboru Šumperk v období od roku

¹ Například Čl. 19 Všeobecné deklarace lidských práv, čl. 19 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, čl. 10 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, čl. 11 Listiny základních práv Evropské unie a čl. 17 Listiny základních práv a svobod ČR.

2011 do roku 2021. Současně bude v rámci této diplomové práce realizována analýza soudobé odborné literatury a aktuálních právních předpisů, která má za cíl jasně popsat a definovat jednotlivá témata a pojmy, které se s fenoménem nenávistných projevů prolínají, přičemž následně bude taktéž nastíněno, jaké stanovisko je k nenávistným projevům a k jejich potírání zaujímáno v rámci regionální ochrany lidských práv, a jakým způsobem je na toto téma nahlíženo v rámci relevantní právní úpravy.

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

V rámci této kapitoly je nutné nejprve definovat a vymežit základní pojmy, které se budou celou diplomovou prací dále prolínat. Nejprve bude definován samotný nenávistný projev, a to z několika hledisek, kterými lze na tento fenomén nahlížet, přičemž v závěru kapitoly bude uvedeno, jaká definice tohoto pojmu bude nosná pro tuto diplomovou práci. Současně bude poukázáno na možnosti šíření nenávistných projevů na internetu. Další základní, ale nezbytné pojmy, které budou v rámci této kapitoly definovány, jsou pojmy jako extremismus, radikalizace, rasismus, diskriminace a v neposlední řadě lidská práva. Jejich vysvětlení je pak nutné pro pochopení celé problematiky stíhání a trestání nenávistných projevů.

1.1 Nenávistný projev

Pro jedno z několika vymezení fenoménu nenávistného projevu lze použít definici pojmu zločinu z nenávisti, jinak také nazývaného anglickým souslovím „hate crime”. Pojem zločin z nenávisti lze definovat jako *„protiprávní jednání, které naplňuje skutkové podstaty trestného činu a jeho pohnutkou je apriorní nenávist pachatele vplývající z příslušnosti oběti útoku k určité rase, národnosti, etnické skupině, náboženství, třídě či jiné sociální skupině”*² Takto definovaný zločin z nenávisti pak může mít podobu útoku ve formě verbálního útoku, pro který se vžilo označení anglickým souslovím „hate speech” či fyzického útoku, který zase bývá označován anglickým souslovím „hate violence”. Nicméně zde je nutné podotknout, že označení hate speech je v tuzemském prostředí často dáváno na roveň se samotným pojmem nenávistný projev, ač to může být z pohledu jazykového výkladu místy zavádějící.³ Nenávistný projev jako takový je pak velmi obtížné nějakým způsobem jednotně a jasně definovat. Způsobů, jak lze na pojem nenávistný projev nahlížet, je několik. Samozřejmě lze úžeji použít výše uvedenou definici pojmu hate crime, z které lze nenávistný projev definovat jako *„projev, jehož pohnutkou je apriorní nenávist mluvčího vyplývající*

² HERCZEG, J. *Trestné činy z nenávisti*. Vyd. 1. Praha, 2008. s. 11.

³ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha, 2013. s. 17.

z příslušnosti difamované osoby k určité rase, národnosti, etnické skupině, náboženství, třídě či jiné sociální skupině“.⁴ Další možností, jak lze fenomén nenávistného projevu vymezit, vychází z *Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy o nenávistných projevech ze dne 30. října 1997*, kde je nenávistný projev definován jako „všechny formy projevu, které šíří, podněcují, podporují nebo ospravedlňují rasovou nenávist, xenofobii, antisemitismus nebo jiné formy nenávisti založené na intoleranci, včetně netolerance vyjádřené agresivním nacionalismem a etnocentrismem, diskriminací a nepřátelstvím vůči menšinám, migrantům a lidem přistěhovaleckého původu“.⁵ Zde je však nutné uvést, že pro naplnění této definice je nutné veřejné šíření takových projevů, které je způsobilé narušit společenské soužití nebo základy demokratického uspořádání a je tak schopné zasáhnout do práv a svobod druhých. Mezi oběti takových projevů pak spadají i homosexuálové, ženy, osoby s fyzickým postižením, duševní poruchou, důchodci nebo také i bezdomovci. Současně *Rámcové rozhodnutí Rady č. 2008/913/SVV ze dne 28. listopadu 2008 o boji proti některým formám a projevům rasismu a xenofobie prostřednictvím trestního práva*⁶ vymezuje nenávistný projev jako jakékoli chování, které veřejně podněcuje k nenávisti či k násilí proti skupině osob nebo jednotlivci takové skupiny a které je určeno rasou, barvou pleti, původem, a to jak národnostním či etnickým anebo také náboženským vyznáním. Závěrem pak je možné pro potřeby trestního práva nenávistné projevy definovat jako „projevy vykonané na základě předsudků, jakými jsou příslušnost k rase, národu, barvě pleti, etnické skupině, původu rodu nebo pro náboženské vyznání, jejichž účelem je způsobit újmu na Trestním zákoníkem chráněných zájmech“.⁷

Z výše uvedených definic fenoménu nenávistného projevu je patrné, že tato vymezení se v určitých hlediscích, nebo spíše v určitých detailech, od sebe

⁴ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha, 2013. s. 18.

⁵ Rada Evropy. *Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy č. (97) 20 ze dne 30. 10. 1997 o nenávistných projevech*. on-line. [cit. 23.11.2021]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices>

⁶ Úřad pro publikace Evropské unie. *Rámcové rozhodnutí Rady 2008/913/SVV ze dne 28. listopadu 2008 o boji proti některým formám a projevům rasismu a xenofobie prostřednictvím trestního práva*. on-line. [cit. 23.11.2021]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=CELEX:32008F0913>

⁷ SMIEŠKO, Ivan. *Internet a trestné činy extrémizmu*. Vyd. 1. Plzeň, 2017. s. 48.

odlišují. Tyto rozdíly pak mohou být způsobeny kupříkladu odlišným prostředím, v němž jednotliví autoři působí. Nicméně lze konstatovat, že v celkových konsekvencích jednotlivých definic je jejich podstata totožná. Proto pro účely této diplomové práce bude jako nosná definice nenávistného projevu považována definice, která je citována v rámci *Doporučení Výboru ministrů k nenávistným projevům z roku 1997*, jelikož tato definice je současně uznávána ze strany Evropského soudu pro lidská práva (ESPL) a tedy i Ústavního soud České republiky (ÚS).

1.1.1 Možnosti šíření nenávistných projevů na internetu

Jelikož v současné době dochází ke stále většímu přesunu společnosti ze světa skutečného do toho virtuálního, je patrný také nárůst případů xenofobie, rasismu a šikany. Toto je dáno tím, že virtuální svět internetu a sociálních sítí představuje prakticky neomezenou svobodu v komunikaci a v přístupu k informacím, jakož i k nejrůznějšímu obsahu na internetu a pro tyto možnosti, dá se říci, neexistují žádná pravidla. Tedy internet, jako vstupní brána do virtuálního on-line světa, může být vnímán jako místo neregulované a neregulovatelné.⁸ Nicméně zde je potřeba uvést i skutečnost, že jakoukoliv svobodu je nutné podepřít garancí, ale omezit právem.⁹ Toto se samozřejmě týká i svobody projevu, kterou garantuje čl. 17 Listiny základních práv a svobod, což potvrzuje i Nejvyšší správní soud (NSS) ve svém rozsudku ze dne 09. února 2016, spis. zn. 10 As 49/2015-34 „*Současně však platí též, že nikoliv každý projev požívá bezvýjimečné a ničím nepodminované ochrany. Také ve vztahu k limitům svobody projevu existuje bohatá judikatura odrážející mimo jiné potřebu řešení konfliktu mezi svobodou projevu a již nepřipustnými difamačními výroky dotýkajícími se práv a svobod jiných osob*“. Z toho pak vyplývá, že svobodu projevu vztahující se jednak na myšlenky a jednak na informace, které lze označit za „*nepříjemné, šokující či znepokojující*“¹⁰ je možné vnímat jako jeden ze základních atributů demokratické společnosti, nicméně tato svoboda však není nekonečná. Současně je za potřebí

⁸ STARR, Sandy. *Understanding Hate Speech*. OSCE. on-line. 2004. [cit. 2021-11-24]. Dostupné z: <https://www.osce.org/files/f/documents/9/c/13846>

⁹ MARŠÁLEK, Pavel. Příběh moderního práva. Vyd. 1. Praha, 2018. s. 47.

¹⁰ např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 6. 2019, sp. zn. 23 Cdo 3372/2018

vzít v úvahu i fakt, že internet zásadně ovlivňuje u dnešní společnosti její myšlení a díky například neosobnímu kontaktu mezi uživateli či rychlé a prakticky neomezené konzumaci informací je u těchto uživatelů velmi příznačná vysoká míra jejich ovlivnitelnosti.¹¹

Jak již bylo v úvodu řečeno, nenávistné projevy na internetu mají díky jeho současným prakticky neomezeným možnostem nejčastěji podobu slov, videí, obrázků či symbolů. Dalšími formami pak mohou být nejrůznější písně či hry. Co se týká slov, tak se nejčastěji jedná o komentáře pod příspěvky na sociálních sítích, které mohou jednoduše dosahovat projevů kyberšikany,¹² a to jak v podobě sexismu, tak třeba i rasismu. Ač se provozovatelé těchto platforem snaží takový obsah regulovat či nějakým způsobem korigovat, a to za pomoci pravidel, tedy tzv. „zásad komunity“, nebo nejrůznějších algoritmů, které příspěvky s tímto obsahem cíleně vyhledávají a mažou, není boj s těmito nenávistnými projevy vůbec jednoduchý. Nejedná se totiž vyloženě o slova, která obsahují určité jasně definované předsudky a stereotypy, ale může jít jednoduše i o označení příspěvku srdíčkem či palcem nahoru, tedy tzv. „likem“, či o sdílení samotného obsahu nebo jednotlivých „hashtagů“, tedy klíčových slov či frází uvozených symbolem mřížky (např. #Rasismus). Co se týká nejrůznějších obrázků nebo symbolů, tak tyto jsou využívány v rámci sociálních sítí sdílejících obrazový obsah a takový obsah lze různým způsobem karikaturovat, případně doplňovat různými hanlivými piktogramy. Další možností je použití nejrůznějších meme.¹³ V případě videí se pak jedná jednak o reálná videa, kterým jejich tvůrci mohou demonstrovat svoji moc a jednak o falešná, cíleně vytvářená videa, která jsou vytvářena se záměrem někoho zesměšnit, zdiskreditovat či popudit veřejnost proti určité skupině obyvatel

¹¹ FIRTH, Joseph a kol.: *The "online brain". How the Internet may be changing our cognition*. World Psychiatry. 2019, č. 18. on-line. [cit. 2021-11-24]. s. 119–129. Dostupné z: <https://1url.cz/Kz5HM>.

¹² KYBERŠIKANA - jedná se o šikanování jiné osoby pomocí informačních technologií - internetu, mobilních telefonů, apod. (např. vydírání, ubližování, ztrapňování, obtěžování, ohrožování, zavražďování apod.) Zdroj: *Víte, co je KYBERŠIKANA?* [online]. Praha, 2009 [cit. 2021-11-24]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vite-co-je-kybersikana>

¹³ MEME (internet Meme) - je označení pro nějaký nápad, myšlenku či informaci, která se rychle šíří po internetu. V prostředí webu může mít takový „Meme“ formu obrázku, odkazu, videa, celé webové stránky, a dokonce to může být i jen nějaké slovo, které se začne objevovat a šířit na internetu (mnohé chatovací zkratky). Zdroj: *Co to je MEME?* [online]. 2021 [cit. 2021-11-24]. Dostupné z: <https://it-slovník.cz/pojem/meme>

či jednotlivci a cílová skupina, na kterou takto vytvářená videa cílí, nepoznává, že se jedná o záměrně vytvořené video či o falsum.¹⁴

1.2 Extremismus

Jelikož je problémem extremismu to, že jeho základem je pouze kritika, sám o osobě nemá v podstatě žádný jasně definovaný obsah a neuvádí nic ve smyslu čeho, proč a jak chce extremistický subjekt dosáhnout,¹⁵ bude pro potřeby této diplomové práce jako definice extremismu použita oficiální definice extremismu, s kterou pracuje Ministerstvo vnitra České republiky. Tato extremismus definuje jako „*vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních, zákonných norem, vyznačují se prvky netolerance, a útočí proti základním demokratickým ústavním principům, jak jsou definovány v českém ústavním pořádku. (...) Extremistické postoje jsou způsobilé přejít v aktivity, které působí, ať již přímo nebo v dlouhodobém důsledku, destruktivně na stávající demokratický politicko – ekonomický systém, tj. snaží se nahradit demokratický systém systémem nedemokratickým (totalitním nebo autoritářským režimem, diktaturou, anarchií)*“.¹⁶

Extremismus se pak zpravidla rozlišuje na extremismus pravicový a extremismus levicový. Extremismus lze dále rozlišovat na extremismus náboženský, ekologický a okrajově také na extremismus národnostní. V rámci České republiky se nejčastěji setkáváme s extremismem pravicovým a levicovým. Pravicový extremismus jde primárně ruku v ruce s vlastenectvím, rasovou a etnickou záští, sympatizuje s fašismem, případně nacismem, na druhou stranu levicový extremismus svá přesvědčení nalézají v zášti antikulturní, sociální a třídní a na rozdíl od pravicového extremismu se přiklání ke komunismu, případně anarchismu.¹⁷

¹⁴ VÝBORNÝ, Štěpán. Nenávistný internet versus právo. Vyd. 1. Praha, 2013. s. 23.

¹⁵ CHARVÁT, Jan. *O extremismu s Janem Charvátem*, respekt.cz [online]. 2015 [cit. 2021-12-11]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/rozhovory/o-extremismu-s-janem-charvatem>

¹⁶ Ministerstvo vnitra České republiky. *Co je extremismus*, 2010. on-line. [cit. 2021-10-11]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus>

¹⁷ Ministerstvo vnitra České republiky. *Co je extremismus*, 2010. on-line. [cit. 2021-10-11]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus>

1.3 Radikalizace

Radikalizaci můžeme definovat jako změny ideologických postojů člověka směrem k postojům vyhraněným, které vybočují z ústavních norem, vyznačují se prvky netolerance a útočí proti základním demokratickým ústavním principům. Tyto extremistické postoje jsou způsobilé přejít v aktivity, které působí destruktivně na stávající demokratický systém, a to včetně aktivit násilného charakteru. Z radikalizace následně vychází samotný radikalismus, kterým rozumíme zastávání těchto vyhraněných ideologických postojů. Radikalizace pak může být ve své podstatě náboženská (vyhrocené postoje v rámci určité víry, náboženského učení), politická (spojitost s pravicovým či levicovým extremismem) či radikalizace obecně protidemokratická, která je zaměřená proti demokratickému právnímu státu (spojitost s nárůstem populismu mezi určitými politickými subjekty a prosazování svých názorů v rozporu bezpečnostními zájmy České republiky).¹⁸

1.4 Rasismus

Samotný pojem rasismus je možné širěji definovat jako souhrn určitých projevů, pro které je charakteristické potlačování lidských práv a zájmů menšin. Rasismus je základní ideou všech zastánců pravicového extremismu a ve své podstatě vychází z ideologie biologického výkladu, pro který je primární shoda rasových znaků a rozdíly mezi jednotlivými rasami, které pak spatřuje v podstatě samotného člověka. Vychází z přesvědčení, že tzv. „bílá rasa“ je ostatním, dle výkladu méněcenným rasám, nadřazena a je předurčena k nadvládě nad nimi.¹⁹

Rasismus jako takový pak může vyvolávat rozpory jednak uvnitř určitého státu a jednak na mezinárodní úrovni. Je také způsobilý ovlivňovat negativní nálady a postoje ve společnosti, což je možné několika způsoby:

¹⁸ Ministerstvo vnitra České republiky. *Radikalizace*. 2021. on-line. [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/ostatni-hybridni-hrozby-radikalizace>

¹⁹ Pražské centrum primární prevence. *Co je rasismus, homofobie, extremismus...* 2013. on-line. [cit. 2021-11-24]. Dostupné z: <http://www.prevence-praha.cz/index.php/rasismus-homofobie-extremismus>

- pomlouvá a hanobí ve společnosti členy rasových a národnostních menšin, které označuje původcem všeho špatného,
- může uspíšit vyloučení obětí rasismu ze společnosti;
- je způsobilý ovlivnit vnímání menšin, které usilují o změny poměrů ve společnosti v důsledku obav z jejich ohrožení, což rasisticky smýšlející většina vnímá negativně, popřípadě se uchylují k emigraci, což se taktéž u většinové populace neseťkává s úspěchem a pochopením.

Svou nezaměnitelnou roli má v rámci prohlubování rasistických konfliktů i samotná rasistická propaganda, která nezdědka kdy zneužívá svobody slova. Šíření nenávisti formou nenávistných projevů, ať už na internetu či v reálném životě, je schopno vyvolávat diskriminaci, možné pronásledování obětí rasismu a je taktéž schopné legalizovat rasistické násilí. V boji proti rasismu by pak tu hlavní, centrální roli, měli nést samotné státy, a to prostřednictvím svých institucí, jako jsou zákonodárné a soudní aparáty a v neposlední řadě i policie. V praxi to znamená přijímání adekvátních zákonů týkajících se rasově motivovaných trestných činů, jejich důsledné dodržování a v případě jejich porušení také důsledné trestání jejich pachatelů.²⁰

1.5 Diskriminace

Pojem diskriminace má svůj původ v latinském výrazu *discriminare*, což v doslovném překladu znamená rozlišovat. Diskriminace, taktéž jinak řečeno nerovné zacházení, může člověka zasáhnout na těch nejcitlivějších místech, protože každý člověk, a zvláště v naší zemi, má *Listinou základních práv a svobod* zaručena svá základní práva a svobody. Tyto jsou pak zaručeny všem, a to bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo

²⁰ DANICS, Štefan a KAMÍN, Tomáš. *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. 2., rozš. vyd. Praha, 2008. s. 123.

etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení, přičemž nikomu nesmí být způsobena újma na právech pro uplatňování jeho základních práv a svobod.²¹

K diskriminaci pak dochází, pokud kdokoliv, stejně jako ostatní, nemůže stejným způsobem a stejnou měrou uplatňovat svá lidská práva anebo práva, která má dána zákonem. Jestliže pro toto nerovné zacházení není adekvátní či objektivní odůvodnění, a to kupříkladu ochrana veřejného zdraví, případně ochrana práv a svobod jiných osob či zajištění národní bezpečnosti, jde o protiprávní chování. Určitou specifickou výjimkou, která je povolena, je aplikace takzvaných pozitivních, jinak řečeno vyrovnávacích opatření, které se jinak označují jako pozitivní diskriminace. Tato pozitivní diskriminace pak znamená úmyslné zvýhodňování zástupců některé znevýhodněné skupiny obyvatel vůči jiným nebo majoritě, které má za cíl zvýšit jejich uplatnění v určité oblasti, a to například v oblasti ekonomické, v oblasti vzdělanosti či v oblasti politické, a to vše za použití široké a různorodé plejády všemožných opatření. Nicméně na tuto pozitivní diskriminaci uvnitř společnosti existují různé názory. Určité skupiny či jednotlivci taková opatření kvitují, vnímají je jako dočasné řešení, které může pozitivně působit na případnou diskriminaci v budoucnu, na druhou stranu se najdou tací, kteří tato opatření vnímají jako tzv. „diskriminaci naruby“, případně jako možné nebezpečí, které je paradoxně způsobilé podporovat další nesnášenlivost vůči určité skupině. Samotná diskriminace má pak různé formy:

- **Přímá diskriminace** - Přímá diskriminace je jednání, při kterém se s určitou osobou zachází nepříznivěji, než s jinou osobou, která se nachází ve srovnatelné situaci, a to z důvodů, který odporuje zákonu například z důvodu rozdílného pohlaví, rasy, věku, náboženství, sexuální orientace, atp. Jako příklad přímé diskriminace na základě pohlaví lze uvést situaci, za které nějaký zaměstnavatel nepřijme na určitou pracovní pozici ženu, ač tato disponuje patřičnou kvalifikací či vzděláním, a to pouze z důvodu, že se jedná o ženu a místo toho na takové pracovní místo přijme muže.

²¹ Čl. 3 odst. 1, 3 usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky – znění od 1. 10. 2021. [online]. AION CS 2010-2021 [cit. 25. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2/zneni-20211001?porov=19990101#cl3-1>

- **Nepřímá diskriminace** - Nepřímá diskriminace je případ, kdy je zákon anebo praxe prezentována neutrálně, tedy bez výslovného poukázání na určité rozdíly, ač ve skutečnosti určitou skupinu či skupiny nepřiměřeně znevýhodňuje. Příklad takové nepřímé diskriminace může reprezentovat například zákon, který pro uplatnění aktivního volebního práva požaduje po potencionálních voličích určitou úroveň jejich vzdělání. Taková podmínka má pak nepřímý diskriminační účinek na kohokoliv, u něhož je reálně méně pravděpodobné, že požadované úrovně vzdělání dosáhne. Takto pak mohou být znevýhodněny určité etnické osoby či skupiny, které k patřičnému a potřebnému vzdělání nemají přístup.²²

1.6 Lidská práva

Lidská práva lze ve své podstatě považovat za nejvýznamnější a nejdůležitější práva kterými disponuje nebo by měla disponovat každá lidská bytost na světě. Lidská práva jsou někdy nazývána také jako práva základní, a to z toho důvodu, že v minulosti byla právě lidská práva ustanovena v prvních lidskoprávních katalozích. Jako příklad tohoto zakotvení lidských práv lze uvést první lidskoprávní katalog s názvem *Magna Charta Libertatum* z roku 1215, který ve svých třiašedesáti člancích upravoval vztahy mezi králem a šlechtou a přiznával základní práva pro obyčejné občany. Ostatně otázkou však zůstává, co to vlastně lidská práva jsou a jak je možné je definovat. Definice lidských práv můžeme nalézt mnoho. Jejich problémem je však to, že ani jedna z nich není úplně tak přesná. Mezi nejznámější a nejzákladnější definice lidských práv je možné řadit tu, která lidská práva definuje jako práva, která náleží každé lidské bytosti. Nicméně tato definice však nijak blíže nevysvětluje samotné „lidství“. Další definice lidských práv pak odkazují na lidskou důstojnost, přičemž ani v tomto případě nelze hovořit o jasné definici, a to proto, že samotná lidská důstojnost je pojmem spíše abstraktním.

²² Amnesty International. *Nerovnost*. on-line. [cit. 2021-11-25]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/diskriminace>

V současné době lidská práva rozlišujeme na tzv. „generace lidských práv“, což je označení, které zavedl v roce 1979 původem český právník Karel Vašák²³ a který v té době působil v Mezinárodním ústavu pro lidská práva ve Štrasburku. Toto členění na generace podle Vašáka lidská práva rozděluje jednak z pohledu jejich obsahu a jednak z pohledu jejich historického vývoje. Jednotlivé generace lidských práv pak spojuje jejich vzájemná typová blízkost a současně i jejich uzákonění v určité době v historii. Nejčastějším dělením lidských práv na jejich generace je pojetí, které lidská práva dělí do tří generací:

- **První generace práv** obsahuje práva, která byla uzákoněna mezi koncem 17. století a v průběhu století 18. Jedná se o práva osobní a politická, mezi které patří právo na život, právo na nedotknutelnost osoby a právo na svobodu myšlení a svědomí. Ve své podstatě se jedná o práva, jejichž základem je svoboda jednotlivce. Tato práva v podobném znění v historii upravovala již zmíněná *Magna Charta Liberatum*. Za zmínku stojí i fakt, že tento dokument byl zdrojem, z něhož vycházelo mnoho dalších katalogů lidských práv, respektive ústav jednotlivých států.

- **Druhá generace práv** zahrnuje práva, jež pochází z období od konce 19. století a zejména z průběhu století 20. Tato práva mají svůj základ v hodnotách rovnosti jednotlivců a obsahují práva jednak sociální a jednak práva kulturní a neposlední řadě i práva hospodářská. Mezi taková práva řadíme zejména právo na vzdělání, právo na ochranu zdraví, právo na uspokojivé pracovní podmínky atp.

- **Třetí generace práv** je poslední, dá se říci současná generace. Oblast práv třetí generace prochází neustálým vývojem a jednotlivá práva do ní postupně přibývají. Mezi typické příklady třetí generace lze uvést například právo na mír, nebo právo na zdravé životní prostředí. Ač se tato Vašákova teorie dělení lidských práv na generace v současné době stále těší velké oblibě, vysloužila si i vlnu kritiky,

²³ Karel VAŠÁK (26. června 1929 – 1. května 2015) - univerzitní profesor původem z Československa, který se zaměřoval na lidská práva. Autor teorie o generacích lidských práv. V roce 1948 emigroval do Francie, kde vystudoval práva a kde také zůstal a později získal francouzské občanství. Po studiu pracoval v několika funkcích Rady Evropy, načež se roku 1969 stal vůbec prvním ředitelem Mezinárodního ústavu pro lidská práva, který má své sídlo Štrasburku. Zdroj: Karel VAŠÁK. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001 [cit. 2021-11-25]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Karel_Vašák

a to zejména v otázce členění, kdy není možné přesně určit, v jakém historickém období byla jednotlivá práva přesně uzákoněna a zda práva původní již nejsou zastaralá, respektive vývojově již překonaná. Nicméně tato teorie o členění lidských práv je jednoduchá, snadno zapamatovatelná a pro všechny srozumitelná. A jelikož jsou lidská práva oblastí, která se neustále mění a vyvíjí stejně, jako lidé a celá společnost, je teoreticky možné, že se v nedaleké budoucnosti dočkáme i další generace nových lidských práv.²⁴

Jednat v souladu s lidskými právy je jednou ze základních povinností každého demokratického státu, tedy i České republiky, která je k takové ochraně vázána jednak vnitrostátními předpisy, a jednak závazky, které pramení z evropského nebo mezinárodního práva. Otázka ochrany lidských práv vyvstala zvláště po 2. světové válce. Tehdy v roce 1948, konkrétně 10. prosince 1948, Valné shromáždění Organizace spojených národů (OSN)²⁵ přijalo *Všeobecnou deklaraci lidských práv*, což je právně nezávazný dokument, který však figuruje jako stěžejní bod pro veškeré moderní úmluvy, které se týkají ochrany lidských práv. Všeobecná deklarace lidských práv tedy měla primárně sloužit jako takový pracovní dokument. Poté, co byla přijata, představila Komise OSN pro lidská práva v roce 1966 mezinárodní smlouvy, pakty, které již byly závazné a ukládaly členským státům povinnost lidská práva nejen dodržovat, ale i patřičně chránit. Těmito mezinárodními pakty jsou jednak *Mezinárodní pakt o občanských a politických právech* a jednak *Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech*. Tehdejší Československá socialistická republika (ČSSR) pak tyto pakty ratifikovala v roce 1976, kdy byly pod číslem 120 dne 13. října 1976 vyhlášeny ve Sbírce zákonů ČSSR, staly se tak závazné a pro ČSSR představovaly mezinárodní závazek. Nicméně díky tehdejšímu režimu nebylo

²⁴ Lidská práva. *Generace lidských práv aneb která jsou vlastně ta základní?* on-line. [cit. 2021-11-26]. Dostupné z: <http://www.lidskaprava.cz/student/uvod-do-lidskych-prav/clanky/generace-lidskych-prav-aneb-ktera-prava-jsou-vlastne-ta-zakladni>

²⁵ ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ (OSN) - nevládní mezinárodní organizace, která vznikla 24. října 1945, po ratifikaci Charty OSN. V současné době se skládá ze 193 členských států, které jsou rovnoprávné a svrchované a zavazují se řešit spory na mezinárodní úrovni jednak bez hrozby násilí a použití síly a jednak pokojnými prostředky. Jejím cílem udržování bezpečnosti a míru ve světě, prohlubování mezinárodní spolupráce v oblasti sociální, kulturní a hospodářské a v neposlední řadě i rozvíjení přátelských vztahů mezi jednotlivými národy. Zdroj: Organizace spojených národů. *Národní knihovna České republiky* [online]. [cit. 2021-11-29]. Dostupné z: <https://text.nkp.cz/sluzby/osn>

jejich naplňování nijak zvláště dodržováno. Lidská práva se v průběhu doby vyvíjela, posilovala a rozšiřovala a díky jejich zpozitivizování o rozšíření o segment svobody se změnilo jejich označení na základní práva a svobody. U nás se vše změnilo až se změnou režimu po roce 1989, kdy nově vzniklá Česká a Slovenská federativní republika (ČSFR) avizovala obnovení ochrany lidských práv v evropském a světovém standardu, deklarovala závazek, že lidská práva budou dodržována, chráněna a uznávána a současně, že tato základní práva a svobody budou nezadatelné, nezciitelné, nezrušitelné a neprohlčitelné. Toto se podařilo díky přijetí *Listiny základních práv a svobod (LZPS)*, která byla přijata 9. ledna 1991, přičemž účinnosti nabyla s uvozovacím ústavním zákonem č. 23/1991 Sb. a deklarovala mezinárodně-právní závazek tyto základní práva a svobody chránit. Po rozpadu ČSFR na samostatnou Českou a Slovenskou republiku došlo k tomu, že nově vzniklá Slovenská republika LZPS začlenila jako samostatnou Hlavy Ústavy Slovenské republiky, zatímco nově vzniklá Česká republika LZPS začlenila bez úprav do svého právního řádu a její text je součástí ústavního pořádku České republiky, což vymezují čl. 3 a čl. 112 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava ČR.

2 REŠERŠE RELEVANTNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY

Obsahem této kapitoly budou informace k současné tuzemské právní úpravě v oblasti menšin, jelikož právě proti menšinám jsou často směřovány nenávistné útoky a příslušníci menšin jsou jedny z nejčastějších obětí trestných činů s nenávistným podtextem.

Vymezit pojem menšiny je v současné době velmi těžké, jelikož tato definice patří k jedním z nejsložitějších otázek právní ochrany národnostních menšin. Toto není problémem pouze tuzemského výkladu a místní právní úpravy. Jasnou definicí národnostních menšin totiž absentuje i mezinárodně-právní úprava a je tak velmi obtížné menšiny definovat v kterémkoliv státě či režimu. Tento stav je dán skutečností, že situace ve vztahu k menšinám je natolik odlišná nejen v rámci regionální, ale také na poli mezinárodním. Je tak velmi složité nalézt nějakého společného jmenovatele, který by otázku menšin spojoval v rámci jejich dějin, kultury, jazyka, politického statutu v konkrétní zemi či budování vlastní identity jednotlivých menšin. V rámci tuzemské minulosti lze nalézt mnoho rozmanitých metod a přístupů, kterými bylo přistupováno k vymezení pojmu menšin. V českých dějinách představuje otázka menšin velmi významný prvek, a to ať už se jedná o období husitství a otázky dvojí víry, kde šlo o menšiny primárně z hlediska náboženství, nebo o období spojené s německou středověkou imigrací a následným životem této skupiny lidí.²⁶

V současné době, za současného právního stavu, je otázka menšin v oblasti ústavní úpravy vymezena primárně v rámci hlavy III. Listiny základních práv a svobod, která je příznačně pojmenována *Práva národnostních a etnických menšin*. Z uvedeného tedy vyplývá, že LZPS nám rozlišuje prakticky dvě oblasti menšin, a to menšinu etnickou a menšinu národnostní. Nicméně jednotlivé menšiny blíže nedefinuje. Články 24 a 25 hlavy III. LZPS jsou spjaty s osobami, respektive občany, kteří jsou příslušníky určitých národnostních menšin. Tyto články pak vymezují určité obecné standardy přístupů k minoritám v různých oblastech, například v oblastech kultury či politiky. Čl. 24 stanoví, že „*příslušnost*

²⁶ PETRÁŠ, René, PETRŮV, Helena a SCHEU, Harald Christian. *Menšiny a právo v České republice*. Vyd. 1. Praha, 2009. s 18.

ke kterékoli národnostní nebo etnické menšině nesmí být nikomu na újmu". Ve své podstatě navazuje na tzv. „zákaz diskriminace“, který lze nalézt v čl. 3 LZPS a který zaručuje každému, kdo žije v České republice, nikoliv tedy pouze občanům, aby se svobodně rozhodoval o své národnosti, a zakazuje jakékoliv možnosti ovlivňování a nátlaků vedoucích k odnárodnování. Čl. 25 poté stanovuje práva na komunikaci v jazyce národnostní menšiny, a to jak v oblasti vzdělávání, tak v oblasti styku s úřady, práva účasti na rozhodování v otázkách týkajících se příslušných národnostních skupin či podílení se na kulturním životě v oblasti rozvoje vlastní kultury.²⁷

Pojem národnostní menšiny a s tím spojeného příslušníka národnostní menšiny jsou jasněji vymezeny až díky zákonu č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin, tzv. menšinovému zákonu. Tento zákon národnostní menšinu definuje v § 2 odst. 1 jako „(...)společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo“. V odst. 2 je pak definován příslušník národnostní menšiny, který je vymezen jako „(...)občan České republiky, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti“.²⁸

Takto zákonem definovaná národnostní menšina předpokládá kritérium jednak odlišnosti menšiny od většinové společnosti, jednak kritérium početní, kdy minorita musí být početně logicky menší než majorita, ale především pak kritérium vůle příslušníků menšin být považováni za národnostní menšinu a s tím spojené vyjádření společné snahy o její rozvoj. Není tedy dostačující pouhé přihlášení se k nějaké národnostní menšině, ale je třeba naplnit i tato další kritéria. Nicméně

²⁷ PETRÁŠ, René, PETRŮV, Helena a SCHEU, Harald Christian. *Menšiny a právo v České republice*. Vyd. 1. Praha, 2009. s 24.

²⁸ § 2 odst. 1, odst. 2 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin, v platném znění.

volba příslušnosti k národnosti, respektive k národnostní menšině, je založena čistě na vůli každého člověka a je jeho svobodnou volbou, zda se stane či nestane součástí, příslušníkem určité národnostní menšiny.²⁹ Tento volní akt je současně chráněn zákonem, například *zákonem č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a právních prostředcích ochrany před diskriminací*, který zavedl tzv. „antidiskriminační pojistku“ ve formě úpravy právních prostředků ochrany před diskriminací. Tento zákon dále vymezuje a upravuje například již zmíněné pojmy přímé a nepřímé diskriminace, zákaz obtěžování, a to včetně sexuálního obtěžování, nebo přípustné formy rozdílného zacházení.³⁰

Zatímco LZPS zaručuje práva všem občanům tvořícím menšiny bez rozdílu toho, o jakou národnostní menšinu jde, tedy i o etnickou menšinu, tak menšinový zákon tato práva rozlišuje formou takovou, že některá práva se zaručují pouze příslušníkům národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území ČR.³¹ Kupříkladu se jedná o právo, aby název obce, její části, jakož i ulice, veřejná prostranství či označení budov orgán veřejné správy a volebních místností byly uvedeny v jazyce národnostní menšiny, právo na užívání jazyka národnostní menšiny v úředním styku a před soudy, právo na zveřejnění oznámení o době a místě konání voleb a na další informace pro voliče v jazyce národnostních menšin, právo na výchovu a vzdělávání ve svém mateřském jazyce, a to jak ve školách, předškolních a školských zařízeních.³² Nicméně menšinový zákon národnostní menšiny, které patří mezi tradiční a dlouhodobě žijící na území ČR, nikterak nevymezuje, protože samotné národnostní menšiny, mezi které patří i menšiny etnické, nejsou, na rozdíl od jiných společenství občanů, nikde právně registrovány a jak bylo výše zmíněno, každý má právo svobodné volby své národnosti.³³

²⁹ PETRÁŠ, René, PETRŮV, Helena a SCHEU, Harald Christian. *Menšiny a právo v České republice*. Vyd. 1. Praha, 2009. s 25.

³⁰ Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a právních prostředcích ochrany před diskriminací (tzv. antidiskriminační zákon), v platném znění.

³¹ Tamtéž. s 25.

³² § 8, § 9, § 10, § 11 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin, v platném znění.

³³ PETRÁŠ, René, PETRŮV, Helena a SCHEU, Harald Christian. *Menšiny a právo v České republice*. Vyd. 1. Praha, 2009. s 26.

Menšinový zákon č. 273/2001 Sb. je však nutné vnímat a chápat jako jakousi obecnou zákonnou úpravu postavení národnostních menšin v rámci České republiky. Výše uvedená ustanovení menšinového zákona jsou pak často vykonávána v souvislosti s dalšími zvláštními předpisy, které jejich výkon dále upravují a upřesňují. Těmito zvláštními předpisy jsou například volební zákony, občanský soudní řád, trestní řád, zákony o obecním a krajském zřízení, školský zákon a další.

Závěrem je nutné zmínit ještě důležitou skutečnost, že menšinový zákon v rámci svého vymezení menšiny nijak nerozlišuje mezi menšinou národnostní a menšinou etnickou. Zákonodárce při koncipování uvedeného zákona vycházel ze skutečnosti, že etnická menšina je vždy součástí menšiny národnostní. Navíc pojem etnický, nebo etnická skupina je v rámci českého právního řádu pojmem delší dobu zažitým a běžně používaným a není nutné jej pro potřeby této právní normy nově a jinak vymezovat. Proto lze vycházet ze známého vymezení, že etnická skupina je „...*historicky vzniklá skupina lidí, kterou spojuje společný původ, jazyk, mentalita a tradice, přičemž etnická skupina žije zpravidla v početní menšině v rámci většinové společnosti*“. Toto lze ukázat na příkladu Romů, kteří tvoří jednak národnostní a jednak etnickou menšinu žijící na našem území.³⁴

³⁴ HERZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávisti*. Vyd. 1. Praha, 2008. s. 32 – 33.

3 ASPEKTY REGIONÁLNÍ OCHRANY LIDSKÝCH PRÁV

Kapitola aspekty regionální ochrany lidských práv bude věnována srovnání právní úpravy ochrany lidských práv v rámci Evropy, v rámci Evropské unie (EU). Lidská práva a jejich ochrana, jak již bylo v rámci této práce několikrát zmíněno, jsou velice důležitou součástí všech politik evropských zemí, a to jak uvnitř, tak navenek. Lze tedy konstatovat, že základní lidská práva, právní stát a demokracie jsou elementárními hodnotami EU.

To platí i pro oblast skutků s nenávistným podtextem, které jsou primárně páčány na internetu, přičemž internet sám o sobě nemá žádné hranice. Proto je i v této oblasti nezbytná a velice důležitá spolupráce na mezinárodní úrovni. V této oblasti je pro Českou republiku naprosto zásadní spolupráce s Evropskou unií, Radou Evropy a s Organizací pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE). V rámci evropského společenství, jak bylo výše uvedeno, je zvláště velký důraz kladen na dodržování lidských práv a problematika skutků s nenávistnými projevy je s touto oblastí velice úzce spjata.³⁵

3.1 Rada Evropy

Jedním z prvních a nejdůležitějších mezinárodních dokumentů upravujících ochranu lidských práv v rámci Evropy je *Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod*, která byla sjednána Radou Evropy a podepsána dne 04. listopadu 1950 v Římě. Česká republika byla jako první stát bývalého postsovětského bloku, který tuto Úmluvu dne 18. března 1992 ratifikoval a přijal do svého právního systému, přičemž tato Úmluva byla ve Sbírce zákonů ČR publikována pod č. 209/1992 Sb. Samotná Úmluva měla jako jeden z prvních mezinárodních právních dokumentů za cíl ochranu širokého okruhu lidských práv a jedním z jejich nejvýznamnějších přínosů je institucionální mechanismus kontroly dodržování těchto lidských práv v Evropě. Úmluva totiž umožnila, aby si kdokoliv mohl podat stížnost na nedodržování lidských práv, a tato stížnost může skončit právně závazným rozsudkem Evropského soudu pro lidská práva.

³⁵ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha, 2013. s. 105.

Ač rozsudky tohoto soudu nejsou formálními prameny práva, jako takové mají pro výklad norem obsažených v Úmluvě faktický interpretační význam a lze z nich vyvodit obecnou povinnost smluvních států se takovým výkladem řídit a respektovat je.³⁶

Další významný mezinárodní právní akt přijatý Radou Evropy je *Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin*, která byla Radou Evropy přijata dne 01. února 1995 ve Štrasburku. Česká republika pod tuto Úmluvu přidala svůj podpis dne 28. dubna 1995, ve Sbírce zákonů byla vyhlášena pod č. 96/1998 Sb. a v platnost vstoupila k 01. dubnu 1998. Jedním z hlavních cílů této úmluvy je snaha o nastolení citlivé rovnováhy mezi hodnotami územní celistvosti a státní suverenity a ochranou lidských práv. Zavazuje smluvní státy, aby ve svých právních předpisech zajistili jednak práva a svobody příslušníků menšin a jednak ochranu národnostních menšin jako celku. Úmluva se současně hlásí k pozitivní diskriminaci s cílem ochrany existence menšin a reálného zajištění výkonu práv příslušníků národnostních menšin. Česká republika realizuje ustanovení Úmluvy například pomocí již v předchozí kapitole zmíněného menšinového zákona.³⁷

Současně je ve vztahu k opatřením proti nenávisným projevům vhodné zmínit i *Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy k hate speech* přijaté Radou Evropy dne 30. října 1997, kde je upozorňováno na nebezpečí plynoucí z intolerance a různých forem rasismu a současně vyzývá smluvní státy k přijetí odpovídajících opatření pro boj s těmito společenskými problémy. Na poli nenávisných skutků páchaných prostřednictvím internetu je pravděpodobně nejvýznamnějším mezinárodním právním počinem Rady Evropy *Úmluva o počítačové kriminalitě*, respektive *Úmluva o kyberkriminalitě*, která byla Radou Evropy přijata dne 23. listopadu 2011. Zvláštností tohoto dokumentu je fakt, že neobsahuje ustanovení o projevech nenávisti páchaných na internetu. To je způsobeno tím, že Rada Evropy velmi usilovala o to, aby se k této Úmluvě připojily i USA a k čemuž skutečně k 01. lednu 2007 došlo, protože v opačném případě

³⁶ HERZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávisti*. Vyd. 1. Praha, 2008. s. 174 – 175.

³⁷ Migraceonline.cz. *Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin*. on-line. [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/ramcova-umluva-o-ochrane-narodnostnich-mensin>

by Úmluva pro americkou stranu byla jen stěží akceptovatelná. Nicméně členské státy Rady Evropy boj proti rasismu a xenofobii páchaných prostřednictvím nenávistných projevů na internetu do Úmluvy nakonec prosadili, a to prostřednictvím *Dodatkového protokolu, který se týká kriminalizace činů rasistické a xenofobní povahy spáchaných prostřednictvím počítačových systémů*. Úmluva o kyberkriminalitě se tak stala jedním z nejvýznamnějších počinů na poli boje pro nenávistným projevům, který předčí mnohé akty přijímané v rámci EU. Nicméně je nutné ale zmínit fakt, že pro USA je zmíněný Dodatkový protokol ve svém znění nepřijatelný a díky tomu je boj proti této formě kriminality bez zapojení americké strany nedostačující.³⁸

3.2 Evropská unie

V rámci EU je velmi významným mezinárodním dokumentem, který má výrazný vliv i na tuzemské právní prostředí, *Společná akce o boji proti rasismu a xenofobii*, která byla Radou EU přijata dne 15. července 1996. Smluvní státy v rámci tohoto dokumentu deklarovali zajištění účinné soudní spolupráce v oblasti boje proti rasismu a xenofobii a s tím související sjednocení právní kvalifikace takto motivovaných trestných činů, a to z důvodu, aby se pachatelé této trestné činnosti vyhnuly možné beztrestnosti v jiném státě. Tento právní akt byl následně z důvodu zpřesnění definice některých trestných činů a stanovení dalších opatření v této oblasti v roce 2008 nahrazen *Rámcovým rozhodnutím Rady o boji proti některým formám a projevům rasismu a xenofobie prostřednictvím trestního práva*. Tento akt například umožnil trestní postih právnických osob. Do této problematiky se následně zapojil i Evropský parlament, který v roce 2012 přijal *Usnesení o boji proti homofobii v Evropě* a které se věnuje otázce nedostatečného prosazování práv LGBTQ komunity napříč Evropou a vyzval Evropskou komisi o přezkum aktuálního *Rámcového rozhodnutí o rasismu a xenofobii* a rozšíření jeho působnosti právě o nenávistné trestné činy namířené proti obětem na základě jejich sexuální orientace. V souvislosti s výše uvedeným zřídila EU *Evropské středisko pro sledování rasismu a xenofobie*, které bylo zřízeno nařízením Rady EU ze dne 02. června 1997 a které mělo za cíl sledovat situaci v oblasti rasismu

³⁸ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha, 2013. s. 109 – 111.

a xenofobie a zajišťovat relevantní a spolehlivé informace a skutečnosti v těchto oblastech v rámci Evropy. Nařízením Rady EU ze dne 15. února 2007 bylo toto Evropské středisko nahrazeno *Agenturou Evropské unie pro základní práva*, která má vedle stěžejního boje proti rasismu a xenofobii daleko širší záběr své působnosti.³⁹

Boj proti rasismu a xenofobii na poli internetu se do právních aktů EU dostal poprvé již v roce 1998, kdy bylo dne 24. září 1998 Radou EU přijato *Doporučení Rady o rozvoji konkurenceschopnosti evropského průmyslu audiovizuálních a informačních služeb podporou vnitrostátních rámců zaměřených na dosažení srovnatelné a účinné úrovně ochrany nezletilých osob a lidské důstojnosti*, které reaguje na rozšiřování internetu a na poznatky o možných negativních dopadech internetu. Následovalo *Prohlášení Rady o potírání rasismu a xenofobie na internetu zintenzivněním práce s mladými lidmi*, které bylo Radou EU přijato dne 28. června 2001 a které deklarovalo boj proti protidemokratickým postojům na internetu, které internet zneužívají k šíření rasistických, xenofobních a jiných nesnášenlivých zpráv a které jsou cíleny na mladé lidi. Dílčí otázky problematiky nenávistných trestných činů jsou obsahem řady dalších aktů EU. Jako příklad lze zmínit Digitální agendu pro Evropu, kde jsou členské státy a jednotlivé orgány EU vyzývány k tomu, aby trestná činnost páchaná na internetu nebyla tolerována stejně, jako ve světě reálném. Na poli praktických opatření boje proti nenávistným trestným činům spáchaným na internetu se EU angažuje formou časově omezených projektů, které se zaměřují na nové on-line technologie a na podporu bezpečnějšího využívání internetu. EU tyto programy využívá již od roku 1999 a za zmínku lze zmínit programy s názvem *Safer Internet Plus*, který platil do roku 2009 a *Safer Internet Programme*, jehož funkční období skončilo v roce 2013. Z uvedeného lze tedy dovodit, že Evropská unie je na poli boje proti nenávistným projevům na internetu aktivní, o problémech, které moderní technologie skýtají, ví a jednotlivé členské státy včetně ČR některá opatření a doporučení EU v této oblasti implementují do svého právního rámce. Nicméně právní akty věnující se této problematice na úrovni EU jsou poměrně nejednoznačné a orientace v nich není vůbec jednoduchá. To stejné platí i pro

³⁹ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha, 2013. s. 105 – 106.

praktickou stránku věci, jelikož jednotlivé projekty boje proti nenávistným projevům nejsou centralizovány a jak programy *Safer Internet*, tak *Agentura EU pro základní práva* se jim dostatečně výrazně nevěnují.⁴⁰

3.3 Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

OBSE je třetí významnou organizací působící, mimo jiné, v Evropském regionu na poli boje proti nenávistným projevům, proti rasismu, xenofobii, ale také proti diskriminaci například Romů. Česká republika je vedle dalších 56 států rovněž členem této organizace. Mezi nejvýznamnější právní akty na poli skutků s nenávistným podtextem je bezesporu *Rozhodnutí o potírání nenávistných zločinů*, které bylo úrovní ministerské rady OBSE přijato ke dni 02. prosince 2009. Rozhodnutí, stejně jako již výše zmíněné mezinárodní právní dokumenty přijaté v tomto ohledu například Radou Evropy či EU, poukazuje na rizika, která vyplývají z nenávistných trestných činů a vyzývá k boji proti nim, a to formou aktivit jednak v rámci trestního práva, ale jednak i v rámci kvalitnějšího vzdělávání, lepší informovanosti či mezinárodní spolupráce v tomto směru. Za tímto účelem se OBSE snaží o pravidelný monitoring nenávistných skutků v rámci členských států, o čem pak informuje v pravidelných každoročních reportech. Součástí předmětného Rozhodnutí je i ustanovení, které se věnuje nenávistným projevům páchaným prostřednictvím internetu. Ostatně tomuto tématu se OBSE věnuje již delší dobu, a to od roku 2004, kdy na toto téma proběhla konference členských států s názvem *Vztah mezi rasistickou, xenofobní a nenávistnou propagandou na internetu*, přičemž již dne 02. prosince 2003 přijalo OBSE s ohledem na danou problematiku Rozhodnutí ministerské rady o toleranci a nediskriminaci. Co se týká naplňování cílů OBSE v této oblasti boje proti nenávistným projevům, na těch se významnou měrou podílejí celkem tři subjekty uvnitř OBSE. Těmi jsou jednak *Úřad OBSE pro demokracii a lidská práva* (ODIHR), jednak *Představitel pro svobodu médií* (RFoM) a jednak *Vysoký komisař pro národnostní menšiny*. Součástí ODIHR je pak *Informační systém tolerance a nediskriminace* (TANDIS), který má, mimo jiné, za úkol sběr informací k této problematice ze strany jednotlivých členských států. Z uvedeného je tak patrné, že i OBSE je

⁴⁰ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha, 2013. s. 107 – 108.

na poli boje proti nenávistným projevům a dodržování základních lidských práv, stejně jako Rada Evropy či EU, taktéž aktivní organizací, navíc s přesahem i mimo region Evropy. Jejich jednotlivá doporučení nejsou směřována pouze ke členským státům, ale i k soukromým subjektům a neziskovým organizacím. Nicméně je nutné uvést, že převážná část jejich opatření má spíše vysvětlující nebo jinak řečeno deklaratorní charakter a o jejich praktickém dopadu lze spíše polemizovat.⁴¹

⁴¹ VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha, 2013. s. 112 – 113.

4 VYMEZENÍ TRESTNĚ PRÁVNÍ A PŘESTUPKOVÉ ROVINY

Systém tuzemské legislativy na fenomén nenávistných projevů nahlíží ve dvou rovinách. Jednak jako na delikty trestní povahy, tedy trestné činy, do nichž řadíme zločiny, přečiny a v případě, že se skutku dopustí mladiství, pak provinění a jednak jako na delikty správní povahy, do kterých zase řadíme správní delikty, mezi něž patří přestupky a delikty disciplinární, pořádkové a platební.

4.1 Trestněprávní úroveň

České trestní právo postihuje trestné činy spáchané z nenávisti již desítky let.⁴² Teprve však v současné době si tyto trestné činy, zvláště pokud jsou spojeny s nenávistnými projevy učiněnými prostřednictvím internetu a zejména pak sociálních sítí, získávají značnou pozornost, a to jak laické veřejnosti, tak i odborné veřejnosti. Pro pochopení jejich podstaty je důležité poukázat na skutečnost, že trestné činy spáchané z nenávisti vykazují značné zvláštnosti a nestandardnosti, a o jak ve formě jejich koncepčního pojetí, tak i ve formě jejich zařazení do materie českého trestního práva hmotného. Trestné činy spojené s šířením projevů nenávisti, a to včetně těch, které byly spáchány prostřednictvím internetu a sociálních sítí, se vyznačují zejména jednak verbálním charakterem a jednak obsahem tzv. „předsudečné nenávisti“.⁴³ V rámci těchto trestných činů se tak prolínají dvě na sobě jinak nezávislé pojetí, tedy trestné činy, které lze nebo

⁴² HERCZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávisti*. Vyd. 1. Praha, 2008. s. 42 – 44.

⁴³ PŘEDSUDEČNÁ NENÁVIST – jedná se o relativně nový pojem, označuje jednání, které je motivováno nesnášenlivostí a společenskými předsudky vůči určité skupině obyvatel (například skupiny definované rasou, národností, etnicitou, náboženstvím atp.) Příslušnost k určité takové skupině nemusí být skutečná, postačuje příslušnost domnělá (například osoba tmavší pleti je mylně považována za Roma, ač Rom vůbec není). Může se jednat jak o verbální, tak o fyzické útoky. Projevy předsudečné nenávisti na rozdíl od extrémistických projevů nejsou nebo nemusí být spojeny s některou z protidemokratických či protiústavních ideologií a osoby, které se dopouští projevů předsudečné nenávisti ani nemusí být členy či příznivci některých extremistických hnutí. Současně tyto osoby nevolají po svržení systému pluralitní demokracie a jeho nahrazení systémem totalitním. Projevy s předsudečnou nenávisti ani nemusí nutně naplňovat skutkovou podstatu některého z trestných činů. Zdroj: ZPRÁVA O EXTREMISMU A PŘEDSUDEČNÉ NENÁVISTI NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY V ROCE 2020 [online]. [cit. 2021-12-14]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu>

jsou páčány jen a pouze slovem či jinou formou nekontaktního komunikačního projevu a trestné činy, které ve své skutkové podstatě obsahují znak subjektivní stránky spočívající právě v oné nenávistné diskriminační pohnutce.⁴⁴

Jak již bylo zmíněno v rámci první kapitoly této práce, nenávistné projevy jako takové nemají žádnou ucelenou a obecnou definici. Stejně je tomu tak i v rámci *zákona č. 40/2009 Sb.*, tedy současného *trestního zákoníku*. Tento upravuje otázky trestního práva hmotného a jako takový sám legální definici nenávistných projevů taktéž neobsahuje. Toto však neznamená, že by skutkové podstaty některých trestných činů obsažených v trestním zákoníku nepracovaly s jednáními, které by nenávistné projevy obsahovaly. Tyto vyjmenované trestné činy nalezneme ve zvláštní části trestního zákoníku, konkrétně pak v *Hlavě X.* pojmenované *Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných*. Zde nalezneme *Díl 5*, v němž jsou podle druhového objektu seřazeny trestné činy, které narušují soužití lidí, a právě některé skutkové podstaty trestných činů zde obsažených jsou specifické tím, že obsahují prvky typické pro nenávistné projevy. Primárně se jedná o trestný čin *hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob* podle § 355 *trestního zákoníku* a trestný čin *podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod* podle § 356 *trestního zákoníku*. Ač oba tyto trestné činy mají rozdílnou objektivní stránku své skutkové podstaty, jsou vzájemně spojeny skutečností, že k jejich naplnění vyžadují přítomnost pohnutky, která se v obou těchto trestných činech stává obligatorním, tedy povinným znakem skutkové podstaty. Aby tedy mohla být naplněna skutková podstata obou těchto trestných činů, musí být motivem k jednání pachatele buďto hanobení nebo podněcování k nenávisti, a to právě z důvodu rasové, etnické, národnostní či jiné příslušnosti ke skupině a nemusí být ani rozhodné, zda tato příslušnost je skutečná či jen domnělá. Na zmíněné hanobení je zde pohlíženo jako na úmyslný „...subjektivní, hrubě urážlivý projev směřující k hrubému znevážení některého národa, jeho jazyka, některé etnické skupiny nebo rasy, anebo skupiny obyvatel republiky pro jejich politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že jsou

⁴⁴ PROVAZNÍK, Jan. „Pravé“ verbální trestné činy z nenávisti. Časopis pro právní vědu a praxi. [Online]. 2020, č. 4, s. 3. [cit. 2021-12-14]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/13857>

bez vyznání“.⁴⁵ Zatímco pod podněcováním si můžeme představit jakýkoliv projev „...kterým pachatel zamýšlí vzbudit u jiných osob nenávisť k některému národu, etnické skupině, rase, náboženství, třídě nebo jiné skupině osob“.⁴⁶ nebo vyvolání *takového* negativního jednání vůči těmto vyjmenovaným skupinám osob. Podněcování se pak může projevovat buďto přímo, nepřímo, potažmo i skrytě, a to například formou ironizování na účet některé vyjmenované skupiny. Pachatelem těchto trestných činů pak může být kdokoliv, kdo je trestně odpovědný, není tedy vyžadován žádný speciální subjekt a pro spáchání je vyžadováno úmyslné zavinění. Oba tyto trestné činy se současně vyznačují i tím, že trestní zákoník v případě spáchání těchto trestných činů mimo jiné tiskem, filmem, televizí, rozhlasem či veřejně přístupnou počítačovou sítí, přičemž v tomto případě je takovou veřejnou počítačovou sítí myšlen právě internet [viz ustanovení § 355 odst. 2 písm. b) trestního zákoníku, respektive ustanovení § 356 odst. 3 písm. a) trestního zákoníku] počítá s vyšší trestní sazbou. Určité fragmenty projevů nenávisť obsahuje také trestný čin *násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci* podle § 352 trestního zákoníku, kde v ustanovení odst. 2 je taktéž obsažena obligatorní pohnutka, kdy jednání pachatele směřuje proti příslušníkům skutečné či domnělé rasy, příslušnosti k etnické skupině, národnosti, politického přesvědčení, vyznání anebo proto, že jsou tyto osoby skutečně nebo domněle bez vyznání. Pachatelem tohoto trestného činu může být opět kdokoliv, kdo má trestní odpovědnost, zaviněné je vyžadováno opět úmyslné a i zde je možno použít vyšší trestní sazbu v případě, že k naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu dojde mimo jiné prostřednictvím veřejně přístupné počítačové sítě, opět tedy nejčastěji internetu [viz ustanovení § 352 odst. 3 písm. b) trestního zákoníku]. Všechny tři výše popsané trestné činy je možné spáchat i ve stádiu pokusu trestného činu podle § 21 trestního zákoníku.⁴⁷

Další trestné činy, v rámci, kterých se můžeme setkat s prvky nenávisť ve formě porušování práv národnostních a etnických menšin, jsou obsaženy v *Hlavě XIII.* zvláštní části trestního zákoníku nazvané *Trestné činy proti lidskosti, proti míru*

⁴⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář*. Vyd. 2. Praha, 2012. s. 3015.

⁴⁶ Tamtéž. s. 3019

⁴⁷ Tamtéž. s. 2990 – 3024.

a válečné trestné činy. Zde v *Dílu 1.*, který obsahuje trestné činy proti lidskosti, nalezneme trestný čin *genocidium* podle § 400 *trestního zákoníku* a trestný čin *založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka* podle § 403 *trestního zákoníku*. Ustanovení trestného činu podle § 400 *trestního zákoníku* ochraňuje národnostní a etnické menšiny, jakož i jejich svébytnost a nezávislost a další rozvoj jejich kultury, která je pro tyto etnické či národnostní menšiny specifická. V případě trestného činu podle § 403 *trestního zákoníku* je jeho právní předpoklad v prevenci, tedy že již od počátku zakazuje podporu a propagaci hnutí, které prokazatelně směřují k potlačení práv a svobod člověka, přičemž opět je zde jmenovitě poukazován na oblast ochrany rasy, etnika, národnostních a náboženských menšin. V případě tohoto trestného činu se opět setkáváme s možností použití vyšší trestní sazby, a to v případě, že k naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu dojde mimo jiné tiskem, televizí, rozhlasem či veřejně přístupné počítačové síti, opět tedy nejčastěji cestou internetu. Obou těchto uvedených trestných činů se jako pachatele může dopustit kdokoliv, tedy jakákoliv trestně odpovědná osoba, opět je požadováno úmyslné zavinění a na rozdíl od výše uvedených trestných činů spadajících do Hlavy X. zvláštní části *trestního zákoníku* je u těchto dvou trestných činů trestné i jednání ve formě přípravy trestného činu podle § 20 *trestního zákoníku*.⁴⁸

Dále je zapotřebí zmínit, že s prvky nenávisti je možné se setkat i u dalších trestných činů vyjmenovaných ve zvláštní části *trestního zákoníku*. Zde již tyto prvky nejsou uvedeny jako obligatorní znaky, které jsou nutné k naplnění skutkové podstaty trestného činu, ale díky jejich přítomnosti je možné je vnímat jako přitěžující okolností, což následně umožňuje uložení přísnější trestů. Typickými příklady trestných činů, kde je uložení přísnějšího trestu v důsledku takových přitěžujících okolností, jsou například trestný čin *vražda* podle § 140 *odst. 3 písm. g) trestního zákoníku* či trestný čin *těžké ublížení na zdraví* podle § 145 *odst. 2 písm. f) trestního zákoníku*.

⁴⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář*. Vyd. 2. Praha, 2012. s. 3189 – 3206.

4.2 Přestupková úroveň

V případě jednání pachatele, které nedosahuje takového stupně společenské škodlivosti, případně požadované nebezpečnosti, které by naplňovalo skutkovou podstatu některého z výše vyjmenovaných trestných činů, pojmenovává takové jednání tuzemské právo odpovídajícím deliktem správní povahy, tedy přestupkem. Přestupky, které obsahují jednání mající v sobě prvky nenávisti, jsou obsaženy v *zákoně č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích*, a to konkrétně mezi přestupky na úseku občanského soužití v rámci ustanovení § 7, kde přestupky s prvky projevů nenávisti upravuje *odstavec 3, písmeno a, b)*. V porovnání individuálních objektů, tedy konkrétních zájmů chráněných zákonem, již zmíněných trestných činů s přestupky podle § 7 odst. 3 zákona o některých přestupcích, má přestupek upravený pod písmenem b) ve své podstatě daleko širší rozsah, jelikož se nevztahuje jen na příslušnost k národnostní menšině, rase anebo etnickému původu, ale vztahuje se i na barvu pleti, sexuální orientaci, jazyk, pohlaví, náboženství, zdravotní postižení, víru, věk, politické nebo jiné smýšlení, členství nebo činnost v politických stranách nebo politických hnutích, odborových organizacích nebo jiných sdruženích, sociální původ, majetek, rod, zdravotní stav či rodinný stav. Význam tohoto přestupku je tak ochrana osob, které náleží k některé zde charakterizované skupině, a to před jejich přímou či nepřímou diskriminací. V případě přestupku upraveného pod písmenem a) je pak individuálním objektem „pouze“ ochrana před zásahy do práv příslušníků národnostních menšin.⁴⁹ Jestliže se pachatel dopustí některého z těchto přestupků a je pravomocně uznán vinným, je následně zapsán do celostátní evidence přestupků.⁵⁰

V případě srovnání některých skutkových podstat zde vyjmenovaných přestupků se skutkovými podstatami některých výše vyjmenovaných trestných činů, primárně pak trestných činů podle § 352 odst. 2 trestního zákoníku, respektive § 355 trestního zákoníku, zjišťujeme, že jejich skutkové podstaty jsou si do jisté míry v něčem podobné. Nicméně v případě jednání mající znaky některého

⁴⁹ přestupky proti občanskému soužití podle § 7 odst. 3 písm. a, b) zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, v platném znění

⁵⁰ § 12 zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, v platném znění

přestupku a tento je spáchán veřejně, například prostřednictvím volně přístupné počítačové sítě – internetu, nelze za tento přestupek podle platného práva uložit přísnější trest, jako je tomu u zmíněných trestných činů. Uložení přísnějšího potrestání je teoreticky možné až v případě, že bude zjištěna recidiva pachatele, tedy že se takového jednání dopustil opakovaně. Správní orgán pak toto zjištění realizuje právě prostřednictvím opisu z evidence přestupků. Pachatelem uvedených přestupků může být kdokoliv, kdo je za přestupek odpovědný a může jím být jednak fyzická osoba a jednak právnická osoba, u které zde neplatí výjimka o vyloučení některých právnických osob ve smyslu ustanovení § 6 odst. 1 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob, respektive podnikající fyzická osoba. Co se týká subjektivní stránky, tak k naplnění skutkové podstaty uvedených přestupků postačuje nedbalost. Současně se na výše vyjmenované přestupky podle § 7 odst. 3 písm. a) anebo podle písm. b) vztahuje specifikum, že tyto není možné spáchat ve stádiu pokusu přestupku či ve stádiu přípravy přestupku, přičemž pojem přípravy tuzemské přestupkové právo ani nijak neupravuje. Jisté prvky projevů nenávisti mohou obsahovat i další přestupky na úseku proti občanskému soužití. V případě fyzické osoby jako pachatele se jedná o přestupek podle § 7 odst. 1 písm. a) zákona o některých přestupcích a v případě právnické osoby pak přestupek podle § 7 odst. 2 písm. a) zákona o některých přestupcích. K naplnění skutkové podstaty těchto přestupků dojde jednak zesměšněním a jednak hrubou urážkou na cti. Zde je však na místě poukázat na skutečnost, že pokud k takové hrubé urážce či zesměšnění dojde veřejně na internetu, například prostřednictvím sociálních sítí (nejčastěji prostřednictvím sociálních sítí Facebook, Instagram, Twitter atp.),⁵¹ může mít pro osobu poškozenou takové jednání dalekosáhlé následky, neboť tuto veřejnou urážku lze dále nekontrolovaně šířit a eskalovat, a to pomocí nástrojů, které tyto sociální sítě umožňují, což jsou již zmíněné „lajky“, souhlasné komentáře,

⁵¹ SOCIÁLNÍ SÍŤ – služba či aplikace dostupná na internetu, umožňuje registrovaným členům vytvářet osobní nebo firemní veřejné či částečně veřejné profily a mezi sebou následně komunikovat, sdílet fotografie, videa, informace atp. Komunikace může mezi uživateli probíhat jednak soukromě pouze mezi dvěma uživateli a jednak hromadně mezi uživatelem a skupinou s ním propojených dalších uživatelů. Největší a neznámější sociální sítí je Facebook, který má přes miliardu registrovaných uživatelů. Zdroj: Sociální síť. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2021-12-12]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Sociální_síť

případně sdílení příspěvku dále. Nicméně v obou těchto případech se jedná o tzv. „návrhové přestupky“, u nichž lze přestupkové řízení zahájit a v již zahájeném řízení pokračovat pouze se souhlasem osoby přímo postižené spácháním přestupku [viz ustanovení § 7 odst. 7 zákona o některých přestupcích].

4.3 Analýza kriminality v ČR za rok 2021 v meziročním srovnání

Z aktuálního statistického porovnání nápadu vybraných druhů registrované kriminality v meziročním srovnání období od ledna do prosince v letech 2019 až 2021, které bylo zpracováno Úřadem služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia ČR, bylo zjištěno, že v případě trestných činů páchaných z nenávisti či s prvky nenávisti, bylo v období od ledna do prosince 2021 spácháno celkem 209 skutků s prvky nenávisti. To je o 69 skutků více než v roce 2020, a o 174 skutků více než v roce 2019.⁵² Je však třeba poznamenat, že u skutků s nenávistným podtextem se od roku 2019 změnila metodika počítání skutků. Do roku 2019 bylo možno vložit k jednomu skutku více druhů, více objektů, neevidovaly se souvislosti mezi konkrétními osobami a pachateli. Od roku 2019 se vkládá do statistiky jeden druh ke každému objektu napadení jednotlivě a neevidují se vztahy mezi konkrétními osobami a pachateli. Co se týká statistiky a analýzy přestupků s prvky nenávisti, tato za rok 2021 ještě vydána nebyla. Nicméně ze statistik za roky 2018 až 2020 vyplývá, že v roce 2020 bylo registrováno celkem 63 podnětů k zahájení řízení o přestupku s nenávistným podtextem,⁵³ což je o 19 registrovaných případů méně, než v roce 2019⁵⁴ a dokonce o 117 případů méně, než v roce 2018.⁵⁵ Z toho vyplývá, že v případě přestupkových jednání s prvky nenávisti je trend přesně opačný než v případě trestných činů. Otázkou pak zůstává, proč tomu tak je, neboť důvodová zpráva k přehledům přestupků za uvedené roky není k dispozici. Nabízí se řešení

⁵² Ministerstvo vnitra České republiky. *Vývoj registrované kriminality v roce 2021*. on-line. [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2021.aspx>

⁵³ Ministerstvo vnitra České republiky. *Přehled přestupků za rok 2020*. on-line. [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/prehled-prestupku-za-rok-2018.aspx>

⁵⁴ Ministerstvo vnitra České republiky. *Přehled přestupků za rok 2019*. on-line. [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/prehled-prestupku-za-rok-2020.aspx>

⁵⁵ Ministerstvo vnitra České republiky. *Přehled přestupků za rok 2018*. on-line. [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/prehled-prestupku-za-rok-2019.aspx>

ve formě cílenější a důslednější práce policejních orgánů, které se na případy s prvky nenávisti více zaměřují a větší společenské škodlivosti jednotlivých registrovaných případů.

5 VÝKON POLICEJNÍ PRÁCE VE VZTAHU KE STÍHÁNÍ A TRESTÁNÍ NENÁVISTNÝCH PROJEVŮ

Boj proti skutkům s prvky nenávisti, zvláště pak boj proti trestným činům s obsahem předsudečné nenávisti, očekává přijetí značného množství různých opatření. Nicméně pouze malá část těchto opatření se přímo dotýká práce samotné Policie České republiky. Aby tak byla tato opatření úspěšná, je nutné, aby se do nich zapojili vedle policie i další účastníci. Těmi jsou například vláda České republiky, akademická obec, orgány veřejné správy nebo také různé nevládní neziskové organizace. Přesto všechno má policie jako taková v celém procesu boje proti skutkům s nenávistným podtextem klíčovou a nenahraditelnou roli. Jelikož má status bezpečnostního sboru státu, je policie klíčovým prvkem v oblasti jednak odhalování a jednak zaznamenávání a objasňování této trestné činnosti. Činnost policejního orgánu pak má významný vliv na výsledek trestního řízení, především na rozhodování o něm, a to z důvodu, že na výsledcích práce policie, zejména na množství shromážděných důkazů a dalších informacích, staví státní zastupitelství svoji obžalobu a ve výsledku k těmto zjištěním přihlíží i samotný soud, který o věci následně rozhoduje. Aby však takového stavu bylo ze strany policie možné dosáhnout, musí být jednotliví policisté, kteří se touto problematikou zabývají, schopni zkombinovat své schopnosti s vlastní chutí se takovou trestnou činností vůbec zabývat. Toho lze dosáhnout tehdy, pokud určení policisté uvnitř policie vedle samotné identifikace nenávistné pohnutky budou dostatečně znát jednak koncept nenávistných trestných činů a jednak aktuální právní úpravu. Vedle toho by pak měli mít s touto problematikou své vlastní zkušenosti a měli by být vybaveni patřičnou metodikou či různými vzdělávacími programy.⁵⁶

Vedle samotné specializace na problematiku skutků s prvky nenávisti by Policie České republiky jako celek měla již ve své podstatě v souvislosti s předsudečnou trestnou činností dodržovat zejména základní principy právního řádu České republiky. Tyto základní principy se prolínají každodenní činností policie a každý

⁵⁶ WALACH, Václav a kol. *Návrhy policistů na zlepšení postihování trestných činů z nenávisti*. Bezpečnostní teorie a praxe. 2021, č. 1. s. 7 – 8.

jednotlivý policista by tyto principy měl nejen znát, ale měl by je dodržovat a respektovat, především pak z pohledu právního, ale také z pohledu etického či morálního. Těmito principy jsou zejména princip etnické neutrality a princip vázanosti zákonem. Pod principem etnické neutrality si lze přestavit skutečnost, že Policie České republiky, jakožto bezpečnostní sbor a složka výkonné moci státu, má mezi svými hlavními úkoly vnitřní bezpečnost státu a péči o veřejný pořádek a jelikož je policie založena na rovnosti všech, a to bez ohledu na etnickou, rasovou, národnostní, jazykovou a náboženskou příslušnost, musí všichni policisté při výkonu svých pravomocí zachovávat zásadně neutrální postoj, neutrální stanovisko, a to bez ohledu na to, zda jsou příslušníky většiny či menšiny. Současně by měli policisté ke každému případu, ke každé osobě přistupovat individuálně. Princip vázanosti zákonem prakticky představuje skutečnost, že jakákoliv činnost policie musí být realizována v mezích zákona a na základě zákona. Povinnosti a pravomoci policie pak upravuje především zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Tento obecný princip je policií uplatňován také ve vztahu k příslušníkům menšin a k menšinám jako takovým. Nicméně práce policie se řídí i zásadami, které nemají svůj původ pouze v právním řádu, ale vycházejí i z obecných zásad, respektive z principů účelnosti a efektivity. Úloha policie je pak především reprezentační, ochranná, sankční a v neposlední řadě i preventivní.

- **reprezentační role** – nevyplývá ze zákona, nýbrž ze samotné podstaty a charakteru práce policie, která ve svém základu je prací v terénu. Policie by tak měla plnit roli jakéhosi prvního kontaktu se státním orgánem. Z toho ale můžou plynout situace, že se policie bude zabývat i problémy, které nespádají do její kompetence. Při kontaktu s menšinami pak toto může být daleko častějším jevem, jelikož pro příslušníky národnostních menšin může být problematické se orientovat v tuzemském právním řádu. Z role reprezentační tak vyplývá role informační. Ačkoliv policie nemá poskytování informací v popisu své práce, není to v rozporu se zákonem a poskytnutí vhodné informace může být v mnoha případech při řešení problému pozitivním efektem.

- **ochranná role** – jedná se o povinnost policie chránit oprávněné zájmy jakékoliv osoby, ať už se jedná o příslušníka většinové společnosti, či příslušníka

menšinové společnosti. Zde je nutné poukázat na skutečnost, že ve vztahu k majoritě je toto vnímáno jako samozřejmost, ale ve vztahu k minoritě však často nikoliv.

- **sankční role** – povinnost policie sankcionovat všechna protiprávní jednání, která jsou namířena proti koncepci rovnoprávného multikulturního soužití, a to za dodržování principu rovnosti. Nicméně sankční povinnost nemá pouze policie, ale i další státní orgány.

- **role preventivní** – vedle sankční povinnosti by policisté měli svoji činnost vyvíjet i směrem k aktivní pomoci, zejména pak k poskytování preventivně výchovné činnosti a osvěty.⁵⁷

5.1 Pověřený pracovník pro práci s menšinami

Již od roku 2002 se snaží Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality (OBPPK) o začlenění Policie České republiky do podmínek vzrůstající diverzity ve společnosti. Jako jeden z hlavních úkolů si stanovil vybavení policistů odpovídajícími vědomostmi a patřičnými schopnostmi v sociální oblasti, a to z důvodu, aby mohli efektivně a cíleně pracovat s menšinami, popřípadě s cizinci a uplatňovali k nim rovný přístup bez jakýchkoliv předsudků. Tohoto stavu se OBPPK snaží docílit nejen rezortním a mimorezortním specializovaným vzděláváním, různými workshopy a semináři, ale i sbíráním dat a informací v souvislosti s prací policie ve vztahu k menšinám, které pak podrobně vyhodnocuje a analyzuje a to ve vztahu k vydanému dokumentu s názvem „*Strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k menšinám do roku 2020*“, který nahradil předchozí dokument s názvem „*Strategie pro práci Policie České republiky ve vztahu k menšinám (pro období let 2015–2017)*“. Díky tomu se OBPPK podařilo úspěšně nastavit několik prostředků pro práci s menšinami. Mezi tyto lze vyjmenovat různá systémová opatření z oblasti personální a organizační, ale hlavně se jedná o jmenování styčných důstojníků, nebo také pověřených pracovníků pro práci s menšinami a jejich pracovní skupiny v rámci všech krajů.

⁵⁷ SCHEU, Harald Christian, PETRÁŠ René a VÍŠEK Jiří. *Metodika k výuce práv menšin na středních školách zaměřených na veřejnou správu a policii*. Praha, 2020, s. 10 – 12.

Vedle tohoto byly ve všech krajích zavedeny patřičné standardy činnosti policie tak, aby bylo dosaženo co možná nejužší a nejefektivnější spolupráce s příslušníky nejrůznějších minoritních uskupení za uplatňování rovného přístupu a respektu ze strany policie. Důraz je pak kladen jednak na transparentnost a antidiskriminační postupy v rámci práce policie, ale také na prevenci kriminality v rámci menšinových skupin a v neposlední řadě i na spolupráci se samosprávou a nevládním sektorem.⁵⁸

Činnost styčných důstojníků pro práci s menšinami a za tímto účelem zřízených pracovních skupin se řídí zejména *Pokynem policejního prezidenta č. 258/2013*, který je aktuálně novelizován *Pokynem policejního prezidenta č. 204/2016*. Z těchto pokynů vyplývá, že styčným důstojníkem, nebo také jinak řečeno pověřeným pracovníkem pro menšiny je určený příslušník policie specializovaný na problematiku ve vztahu k menšinám, který je zaražen jednak v rámci ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky a jednak v Odboru služby pořádkové policie jednotlivých krajských ředitelství policie. Jednotlivé úkoly policie na úseku menšin plní jednotlivá krajská ředitelství policie prostřednictvím svých styčných důstojníků pro menšiny a za tímto účelem zřízených pracovních skupin styčných důstojníků pro menšiny a současně také ředitelství služby pořádkové policie prostřednictvím svého styčného důstojníka pro menšiny. Jednotlivé pracovní skupiny pro menšiny jsou ředitelem krajského ředitelství policie zřizovány ve velikostech a složení s ohledem na aktuální situaci na úseku menšin na daném území. Úkolem jednotlivých styčných důstojníků a jejich pracovních skupin je naplňování aktuální strategie pro práci policie ve vztahu k menšinám.⁵⁹ Výsledky činnosti styčných důstojníků a jejich pracovních skupin v rámci jednotlivých krajů jsou předkládány styčnému důstojníkovi pro menšiny ředitelství služby pořádkové policie a vedoucímu pracovní skupiny pro extremismus krajského ředitelství policie ve formě jednak neveřejné zprávy o situaci na úseku menšin na území příslušného kraje za předchozí kalendářní rok a jednak veřejné zprávy o situaci na úseku menšin na území příslušného kraje za

⁵⁸ Ministerstvo vnitra České republiky. *Práce policie ve vztahu k menšinám*. on-line. [cit. 2022-02-19]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/prace-policie-ve-vztahu-k-mensinam>

⁵⁹ *Strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k menšinám do roku 2020*

předchozí kalendářní rok, která je určena ke zveřejnění. Tyto zprávy pak po jejich vyhodnocení a pečlivé analýze předkládá styčný důstojník pro menšiny ředitelství služby pořádkové policie OBPPK, které je dále zpracovává a jejich výsledky včetně závěrů a doporučení jsou obsahem aktuální strategie pro práci policie ve vztahu k menšinám.⁶⁰

Z vyhodnocení jednotlivých strategií pro práci policie ve vztahu k menšinám lze vyvodit následující závěry. Strategie pro období let 2015–2017 určila ve vztahu k menšinám hlavní priority jednak v posilování důvěry mezi příslušníky menšin a policií jako takovou, jednak v posílení organizačního, metodického a personálního zázemí policie ve vztahu k menšinám a v neposlední řadě ve zkvalitnění vědomostí a odborných dovedností jednotlivých policistů. Pro potřeby naplnění těchto priorit byly navrženy celkem čtyři úkoly. Těmi jsou:

1. Zaražení metody tzv. zážitkové pedagogiky do vzdělávacího systému Policie ČR,
2. Identifikace zátěžových situací, k nimž dochází při kontaktu příslušníků Policie ČR s příslušníky menšin
3. Zlepšení komunikaci mezi příslušníky Policie ČR a menšinovými skupinami
4. Podpora náboru příslušníků národnostních menšin do bezpečnostního sboru Policie ČR.

Ve vztahu k plnění hlavních priorit lze konstatovat, že toto se beze zbytku podařilo v oblasti zvyšování vědomostí a odborných kompetencí policistů, a to díky kvalitnímu vzdělávání a specializačním kurzům. Oblast posilování důvěry mezi příslušníky menšin a policií jako jeden z hlavních úkolů stále trvá a tato oblast byla začleněna do cílů aktuální Strategie do roku 2020. Oblasti posilování důvěry mezi příslušníky menšin a Policií ČR jako takovou je nutné se nadále pečlivě věnovat a soustředit se na ní, a to za využití zejména dostatečného množství kvalitních informací, znalostí specifik menšin, nestrannosti, překonávání předsudků na obou stranách barikády a vůle objektivně řešit vzniklé problémy. Na základě tohoto

⁶⁰ Pokyn PP č. 258/2013 v aktuálním znění

a navazujících analýz a poznatků z výsledků průběžných zpráv k situaci na území České republiky i ve světě v oblasti menšin, byly stanoveny základní cíle a předpoklady pro Strategii do roku 2020. Tyto jsou pak formulovány v *Akčním plánu Strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k menšinám do roku 2020*.⁶¹

⁶¹ Ministerstvo vnitra České republiky. *Strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k menšinám do roku 2020*. on-line. [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/strategie-pro-praci-policie-cr-ve-vztahu-k-mensinam-do-roku-2020>

6 PŘÍKLADY Z PRAXE – PŘÍPADOVÁ ANALÝZA SKUTKŮ S PRVKY NENÁVISTI

V rámci této kapitoly budou níže popsány a analyzovány případy, které v sobě obsahují prvky nenávisti a takto také byly, mimo jiné, policejním orgánem kvalifikovány. Jedná se o reálné případy z praxe, které byly prověřovány nebo šetřeny Policií ČR na Územním odboru Šumperk v období od roku 2011 do roku 2021. Vybrané případy byly policejním orgánem prověřovány jednak v trestněprávní rovině, přičemž v rámci této byly ve smyslu ustanovení § 158 odst. 3 trestního řádu zahájeny úkony trestního řízení a jednak v rovině přestupkové, kdy byly šetřeny jako přestupky proti občanskému soužití v intencích zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích. Pro potřeby této diplomové práce tak byla vybrána jednání, v rámci kterých byla naplněna skutková podstata trestných činů *hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob* podle § 355 trestního zákoníku a *podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod* podle § 356 trestního zákoníku, respektive přestupků *proti občanskému soužití* podle § 7 odst. 3 písm. a, b) zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích. Jednání, které by naplňovalo skutkovou podstatu trestného činu *násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci* podle § 352 odst. 2 trestního zákoníku nebylo v uvedeném sledovaném období mezi lety 2011 až 2021 policejním orgánem Územního odboru Policie ČR Šumperk prověřováno ani šetřeno. Jména zúčastněných osob, ať už jména pachatelů, či jména poškozených, respektive svědků nebo dalších zúčastněných osob z níže vyjmenovaných případů pak byly pro potřeby této diplomové práce náležitě anonymizovány.

6.1 Podezřelý D. S. a spol. – výtržnictví, ublížení na zdraví a hanobení rasy v Lucky baru Hanušovice

Popis případu:

D. S., J. M., P. K. a R. K. dne 27. 1. 2013, v době přibližně od 21:00 hodin do 22:15 hodin, na ulici Školní ve vnitřních prostorách provozovny Lucky baru v Hanušovicích před nejméně třemi dalšími osobami a po předchozím požití alkoholických nápojů nejprve vulgárně nadávali poškozenému T. D. T. výrazy „kurvo vietnamská, vietnamský hajzle“ a podobně a říkali něco v tom smyslu, že je „žlutý“, a to vzhledem k tomu, že již bylo kolem 22.00 hodiny a T. D. T. chtěl zavřít bar, proto vyzval výše uvedené osoby, aby zaplatili a odešli. Tito na jeho slova reagovali tak, že začali bouchat do stolu a chtěli další pivo. Poté D. S. vstal od stolu a říkal obsluze baru T. D. T., že dokud se s ním nepobije, tak nikam nepůjdou. Do tohoto vstoupil host baru O. K. a řekl D. S., aby odešli z baru, přičemž tento na výzvu reagoval tak, že uchopil O. K. oběma rukama za oblečení a začal s ním cloumat. O. K. se snažil vyvést D. S. ven z baru, kdy do nich někdo strčil, a oba dva spadli na stůl, který se pod nimi rozbil. O. K. zůstal ležet na zemi, kde ho fyzicky napadla R. K. Ležícího O. K. se zastal barman T. D. T., přičemž D. S. jej udeřil pěstí do obličeje, v důsledku čehož T. D. T. zůstal ležet na zemi, kde ho všichni výše uvedení pachatelé fyzicky dále napadali údery do celého těla. Během napadání T. D. T. jedna z pachatelek strčila do těhotné T. T. L., která se opřela o zeď, aniž by jí bylo způsobeno zranění. Celý incident ukončili až kolemjdoucí po ulici, kteří uslyšeli z vnitřních prostor baru křik a hluk. Pachatelé tímto svým jednáním způsobili poškozené právnické osobě D. T. T. poškozením vybavení baru celkovou škodu ve výši 2.780 Kč a poškozenému T. D. T. způsobili zranění spočívající v pohmoždění hlavy a zlomenině IV. a V. zápěstní kosti na pravé ruce a v odřeninách. Navíc jeden z pachatelů, konkrétně iniciátor celého incidentu D. S. se tohoto jednání dopustil i přesto, že byl rozsudkem Okresního soudu v Šumperku ze dne 05. 02. 2004 pod č. j. 3T 12/2004 odsouzen pro trestný čin výtržnictví podle § 202 odstavec 1 trestního zákona k trestu podmíněného odnětí svobody ve výši 4 měsíce se zkušební dobou do 24. 02. 2005.

Policejní orgán celé výše popsané jednání kvalifikoval jako podezření z přečinu výtržnictví podle § 358 odst. 1 trestního zákoníku, přečinu ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 trestního zákoníku a přečinu hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob podle § 355 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) trestního zákoníku. Vše navíc spáchané formou spolupachatelství podle § 23 trestního zákoníku. Navíc u pachatele D. S. se jednalo v případě trestného činu výtržnictví podle § 358 trestního zákoníku o recidivu, tedy opětovné jednání, za které byl již pravomocným rozhodnutím odsouzen, proto bylo jeho jednání kvalifikováno navíc i podle ustanovení odst. 2 písm. a) trestního zákoníku. V tomto smyslu policejní orgán zahájil úkony trestního řízení podle § 158 odst. 3 trestního řádu. Po provedeném prověřování a zajištění všech skutečností důležitých pro zahájení trestního stíhání komisař Oddělení obecné kriminality Policie ČR Šumperk sdělil výše uvedeným pachatelům podle § 160 odst. 1 trestního řádu obvinění z vyjmenovaných trestných činů. V další fázi trestního řízení se již právní kvalifikace neměnila, policejním orgánem byl podán návrh na podání obžaloby, kterou následně podal státní zástupce k Okresnímu soudu v Šumperku, kde také proběhlo hlavní líčení. Po proběhnutí hlavního líčení byl soudcem Okresního soudu v Šumperku vydán rozsudek, kterým byli obžalovaní uznáni vinnými z výše popsaného jednání, tedy že svým společným jednáním s další osobou jinému ublížili na zdraví, společným jednáním s další osobou se veřejně a na místě veřejnosti přístupném dopustili výtržnosti tím, že napadli jiného (obžalovaný D. S. navíc opakovaně) a společným jednáním s další osobou veřejně hanobil některý národ, jeho jazyk, některou rasu nebo etnickou skupinu, přičemž uvedeného činu se každý z obžalovaných dopustil nejméně s dalšími dvěma osobami, čímž spáchali přečin výtržnictví podle § 358 odst. 1, (v případě obžalovaného D. S. navíc odst. 2 písm. a) trestního zákoníku), ve spolupachatelství podle § 23 trestního zákoníku, přečin ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 trestního zákoníku, ve spolupachatelství podle § 23 trestního zákoníku a přečin hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob podle § 355 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) trestního zákoníku, ve spolupachatelství podle § 23 trestního zákoníku. Za to vše byl každému obžalovanému uložen úhrnný trest ve výši 10 měsíců, který byl podmíněně odložen se zkušební dobou na dva roky.

V tomto konkrétním případě lze konstatovat, že policejní orgán postupoval správně, věc správně právně kvalifikoval, přičemž jednání nyní již odsouzených naplňovalo beze zbytku skutkové podstaty uvedených trestných činů, a to i v případě jednoho z pachatelů, který se dopustil recidivy. Za svá jednání byli všichni soudcem Okresního soudu uznáni vinnými a byl jim uložen úhrnný trest odnětí svobody v dolní polovině trestní sazby, který je pro jednotlivé skutky trestním zákoníkem stanoven a který byl navíc i podmíněně odložen.

6.2 Podezřelá I. B. – hanobení rasy v Mohelnici

Popis případu:

I. B. dne 29. 08. 2012 v době mezi 19:45 hodin a 20:00 hodin poté, co přijela v podnapilém stavu (v době šetření události jí bylo dechovou zkouškou naměřeno 1,79 ‰ alkoholu v dechu) vozidlem taxi před dům na ulici Nádražní v Mohelnici, okres Šumperk, slovně napadla poškozeného K. P. pro příslušnost k Romské národnosti výrazy „*cikáne zkurvenej, patříš do plynu*“ a „*všechny cikány patří vyhubit*“, dále slovně napadla poškozenou K. A. pro příslušnost k Romské národnosti výrazy „*jsi pól, táhni odkud jsi přišla, zasraní cikáni, špíny zkurvený, nesaháte mi po kotníky*“ a do poškozené navíc strkala a dále stejným způsobem slovně napadla další přítomnou poškozenou D. P. pro příslušnost k Romské národnosti, a to výrazy „*vy kurvy, svině cikánské, do plynu s váma, Hitlera na vás*“.

Policejní orgán celé výše popsané jednání kvalifikoval jako podezření z přečinu hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob podle § 355 odst. 1 písm. a), trestního zákoníku. V tomto ohledu byly policejním orgánem zahájeny úkony trestního řízení podle § 158 odst. 3 trestního řádu. Jelikož byly ve věci splněny podmínky pro vedení zkráceného přípravného řízení podle ustanovení § 179a trestního řádu⁶², bylo podezřelé I. B. sděleno podezření z výše uvedeného

⁶² Zkrácené přípravné řízení podle ustanovení § 179a trestního řádu je možné realizovat u trestných činů, o nichž přísluší konat řízení v prvním stupni okresnímu soudu a na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let a za podmínky, jestliže byl podezřelý přistižen při činu nebo bezprostředně poté, nebo zda byly v průběhu prověřování trestního oznámení zjištěny skutečnosti jinak odůvodňující zahájení trestního stíhání a lze očekávat, že podezřelého bude možné v lhůtě uvedené v § 179b odst. 4 trestního řádu, tedy do dvou týdnů od sdělení podezření, postavit před soud. Více viz ustanovení § 179a trestního řádu a následující

přečinu a celá věc byla v zákonné lhůtě předána dozorujícímu státnímu zástupci Okresního státního zastupitelství v Šumperku. Tento následně vypracoval návrh na potrestání a věc předal Okresnímu soudu v Šumperku, kde samosoudce uvedeného soudu vydaným trestním příkazem podezřelou I. B. uznal vinnou z výše popsaného jednání, tedy že podezřelá I. B. svým jednáním veřejně hanobila skupinu osob pro jejich skutečnou nebo domnělou rasu, čímž se dopustila přečinu hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob podle § 355 odst. 1 písm. a), trestního zákoníku. Za to byl obviněná I. B. uložen trest v trvání 4 měsíců, který byl podmíněně odložen se zkušební dobou v trvání jednoho roku.

I v tomto případě lze konstatovat, že policejní postupoval v souladu s platnou legislativou, věc byla správně kvalifikována, přičemž popsané jednání I. B. bezesbytku naplňovalo skutkovou podstatu uvedeného trestného činu. Jelikož byly naplněny všechny zákonné podmínky pro vedení zkráceného přípravného řízení podle ustanovení § 179a trestního řádu, řešil policejní orgán celou věc naprosto správně tímto rychlým a hospodárným způsobem. Podezřelá I. B. byla následně samosoudcem Okresního soudu v Šumperku uznána vinnou ze svého protiprávního jednání a byl jí uložen trest odnětí svobody v dolní polovině trestní sazby, který je pro tento skutek trestním zákoníkem stanoven a ten byl navíc i podmíněně odložen.

6.3 Podezřelý R. M. – výtržnictví, ublížení na zdraví a hanobení rasy v Jindřichově

Popis případu:

1. Podezřelý R. M. dne 14. 10. 2011 v době od 16:15 hodin do 17:00 hodin pod vlivem alkoholu v restauraci Holba v Jindřichově, okres Šumperk, hrubými výrazy, jako například „bezzubá cikánka“, urážel hosta restaurace, poškozenou E. V., a to pro její příslušnost k Romské národnosti a ze stejného důvodu pak urážel i jejího druha, poškozeného R. K., kterému se vysmíval, že jeho družka je Romka a hrubě jej urážel výrazy, že „jebe cikánku“, a to vše za přítomnosti nejméně osmi dalších hostů restaurace, dále opakovaně soustavně nabádal poškozeného R. K., ať jde

s ním ven a posléze na chodbě restaurace s ním vyprovokoval hádku, která přešla ve fyzický útok, při němž podezřelý R. M. strhl R. K. na zem a kousl jej do palce pravé ruky, čímž poškozenému R. K. přivodil zhmoždění žeber a pohmoždění palce pravé ruky způsobené kousnutím s nutností přiložení ortézy a následnou bolestivostí a pracovní neschopností od 15. 10. 2011 do 31. 10. 2011,

2. podezřelý R. M. dne 3. 11. 2011 v době od 18:30 hodin do 20:00 hodin pod vlivem alkoholu v restauraci Na Kovárně v Branné, okres Šumperk, za přítomnosti nejméně tří dalších hostů, slovně provokoval a hrubými výrazy napadl obsluhujícího číšníka, poškozeného V. H., kterému říkal že je „zmrď“ a že má jít „do piče“, před dveřmi restaurace mu dal facku na levou tvář, opět jej vulgárními výrazy „co děláš pičo, já tě naučím tančit rokenrol“ urážel, bezdůvodně mu vytýkal kvalitu podaného guláše a hlasitě přes dalšími hosty restaurace plival na podlahu, což vedlo k přivolání hlídky Policie ČR OOP Hanušovice ve složení prap. P. Š. a prap. M. B., oba policisty rovněž hrubými výrazy, že jsou „zmrď“, urážel a komentoval jejich zákrok a posléze při placení hodil poškozenému číšníkovi V. H. bankovku v nominální hodnotě 100 Kč na zem před něj.

Věc byla policejním orgánem původně šetřena jako dva samostatné přestupky proti občanskému soužití podle § 49 odst. 1 písm. a, b) zákona č. 200/1990 Sb., policejní orgán nereflektoval v případě jednání uvedeného pod bodem 1. naplnění skutkové podstaty přečinu hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob podle § 355 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku a u obou jednání pak naplnění skutkové podstaty přečinu výtržnictví podle § 358 odst. 1 trestního zákoníku. Ve věci byly zahájeny úkony trestního řízení až po doručení dokladu o pracovní neschopnosti poškozeného R. K., u nějž doba léčení a omezení v běžných životních činnostech přesáhlo sedm dní. Po tomto policejní orgán oba skutky překvalifikoval jednak na podezření z přečinu ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 trestního zákoníku, přečinu výtržnictví podle § 358 odst. 1 trestního zákoníku a přečinu hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob podle § 355 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku v případě jednání uvedeného pod bodem 1. a přečinu výtržnictví podle § 358 odst. 1 trestního zákoníku v případě jednání uvedeného pod bodem 2. s tím, že oba skutky byly v souladu s ustanovení § 116

trestního zákoníku⁶³ sloučeny do jednoho pokračujícího trestného činu spáchaného dvěma dílčími útoky. I v tomto případě byly ve věci splněny podmínky pro vedení zkráceného přípravného řízení podle ustanovení § 179a trestního řádu, proto bylo podezřelému R. M. sděleno podezření z výše uvedených přečinů a celá věc byla v zákonné lhůtě předána dozorujícímu státnímu zástupci Okresního státního zastupitelství v Šumperku. Jelikož se právní kvalifikace neměnila a státní zástupce s postupem policejního orgánu souhlasil, vypracoval následně návrh na potrestání a věc předal Okresnímu soudu v Šumperku. Zde samosoudce uvedeného soudu vydaným trestním příkazem podezřelého R. M. uznal vinným z výše popsaného pokračujícího trestného činu, tedy že podezřelý R. M. svým jednáním uvedeným pod bodem 1. jinému úmyslně ublížil na zdraví, čímž se dopustil přečinu ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 trestního zákoníku a veřejně hanobil rasu, čímž se dopustil přečinu hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob podle § 355 odst. 1 písm. a), trestního zákoníku a současně se podezřelý R. M. jednáním uvedeným pod body 1. a 2. dopustil veřejně a na místě veřejnosti přístupném výtržnosti tím, že napadl jiného, čímž se dopustil přečinu výtržnictví podle § 358 odst. 1 trestního zákoníku. Za to vše byl již obviněnému R. M. uložen úhrnný trest odnětí svobody v trvání 10 měsíců, který byl podmíněně odložen se zkušební dobou v trvání dvou roku a současně byl obviněnému uložen zákaz nadměrného užívání alkoholických nápojů ve zkušební době podmíněného odsouzení.

V tomto konkrétním případě lze konstatovat, že policejní orgán od počátku chybně, nebo spíše zbytečně, obě jednání R. M. šetřil pouze jako přestupky proti občanskému soužití podle § 49 odst. 1 písm. a, b) zákona č. 200/1990 Sb. Věc překvalifikoval prakticky až na základě doloženého dokladu o pracovní neschopnosti poškozeného R. K., která přesáhla sedm dní. Obě jednání už od počátku minimálně naplňovala skutkové podstaty přečinů výtržnictví podle § 358 odst. 1 trestního zákoníku a jednání uvedené pod bodem 1. pak i naplnění

⁶³ § 116 trestního zákoníku – Pokračování v trestném činu. Pokračováním v trestném činu se rozumí takové jednání, jehož jednotlivé dílčí útoky vedené jednotným záměrem naplňují, byť i v souhrnu, skutkovou podstatu stejného trestného činu, jsou spojeny stejným nebo podobným způsobem provedení a blízkou souvislostí časovou a souvislostí v předmětu útoku. Více viz ustanovení § 116 trestního zákoníku a následující

skutkové podstaty přečinu hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob podle § 355 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku. Po zahájení úkonů trestního řízení a sloučení do pokračujícího jednání již pak policejní orgán postupoval správně, a to za využití institutu zkráceného přípravného řízení podle ustanovení § 179a trestního řádu. Podezřelý R. M. byl následně samosoudcem Okresního soudu v Šumperku uznán vinným ze svého protiprávního jednání a byl mu uložen trest odnětí svobody zhruba v polovině trestní sazby, který je pro tyto skutky trestním zákoníkem stanoven a ten byl současně podmíněně odložen, a navíc mu byl uložen i zákaz užívání alkoholických nápojů, a to po dobu trvání zkušební doby podmíněného odložení trestu.

6.4 Podezřelý B. B. – vyhrožování přes e-mail OV KSČM Šumperk

Popis případu:

Podezřelý B. B. dne 27. 12. 2020 v 12:45 hodin prostřednictvím elektronické komunikace na dálku z e-mailové adresy xxx.xxx@seznam.cz napsal nenávistný email adresovaný pobočce OV KSČM Šumperk, a to na jejich e-mailovou adresu xxx.xxx@kscm.cz, přičemž v tomto e-mailu podezřelý B. B. nazývá členy komunistické strany, že jsou „komunističtí kokotí“, „rudé svině“ a dále uvádí, že „po volbách bude nezbytné zavést opět trest smrti, a to pouze pro komunisty, kteří zabíjeli a devastovali tuto zem a její občany“. Dále poukazuje na nutnost vyplnění dotazníku se sankcemi dle platného zákona pro všechny ty, co jej nevyplní. Tímto obsahem emailových zpráv se měla oznamovatelka J. R., jakožto členka OV KSČM Šumperk, cítit poškozena.

Celá věc byla původně ze strany OV KSČM písemně oznámena na Okresní státní zastupitelství v Šumperku, a to jako podezření z trestných činů násilí proti orgánu veřejné moci podle § 323 trestního zákoníku, hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob podle § 355 trestního zákoníku a podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle § 356 trestního zákoníku. Ze strany Okresního státního zastupitelství v Šumperku bylo trestní oznámení postoupeno k prošetření policejnímu orgánu Oddělení obecné kriminality Policie ČR Šumperk. Ve věci nebyly zahájeny úkony trestního řízení podle § 158 odst. 3 trestního řádu, ale celá věc byla řádně prošetřena podle § 158

odst. 1 trestního řádu. Policejní orgán provedeným šetřením v jednání podezřelého B. B. neshledal naplnění skutkové podstaty žádného z oznámených trestných činů a ani jiného trestného činu uvedeného ve zvláštní části trestního zákoníku. Nicméně však toto jednání podezřelého B. B. mohlo naplňovat skutkovou podstatu přestupku proti občanskému soužití podle § 7 odst. 1 písm. c) bod 4 zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, a proto byla celá věc v souladu s ustanovení § 74 odst. 2 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, oznámena na Městský úřad v Šumperku k projednání přestupku. Správní orgán ještě před zahájením řízení o přestupcích vydal usnesení, kterým celou věc podle ustanovení § 76 odst. 1 písm. a) zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, odložil, jelikož z materiálů soustředěných ve spise nezjistil, že by podezřelý B. B. jednal v úmyslu narušit občanské soužití vůči konkrétní osobě a že by jeho jednáním byla některé konkrétní osobě způsobena pro její smýšlení, členství nebo činnost v komunistické straně jakákoliv újma, tedy že by takovou osobu pro uvedenou okolnost přímo nebo nepřímo diskriminoval. Naopak z jednání podezřelého B. B. bylo zjevné, že smyslem jeho jednání bylo vyjádřit svůj odmítavý postoj a projevit nesouhlas s komunistickou ideologií a souvisejícími událostmi.

K tomuto případu lze tedy poznamenat, že jednání podezřelého B. B. policejní orgán správně vyhodnotil, ve věci nebyla naplněna skutková podstata oznamovaných trestných činů a ani jiného trestného činu uvedeného ve zvláštní části trestního zákoníku a věc tak oznámil správnímu orgánu k zahájení řízení z možného přestupkového jednání. Správní orgán pak, aniž by zahájil řízení o přestupku, taktéž správně věc odložil, jelikož v jednání podezřelého B. B. nebylo shledáno ani naplnění skutkové podstaty přestupku proti občanskému soužití, a to z důvodu, že e-maily podezřelého nesměřovali vůči konkrétní osobě, ale vůči příznivcům komunismu a komunistické ideologii jako takovým a žádné konkrétní osobě nevznikla žádná újma.

6.5 Neznámý pachatel – podněcování k nenávisti vůči skupině osob prostřednictvím volně přístupného diskuzního portálu „Pravý prostor“

Popis případu:

Neznámý pachatel pod přezdívkou na volně přístupném diskusním portále „*Pravý prostor*“ v internetové síti v rámci diskusního fóra napsal dne 18. 01. 2020 v 09:40 hodin pod přezdívkou „*Vychodnar cobol*“ příspěvek ve znění „*A za toto všetko si židia zaslúžia krútu smrť. My im ju jedného krásneho dňa doprajeme. Možu ten čas naťahovať jako len chcú. Keď už tá podrasa konečne zdochne na svete by mohol opäť zavládnuť mier a harmonia*“, dále pod přezdívkou „*Peter cobol žiadny provokatér vy český lemplové*“ dne 08. 01. 2020 v 10:24 hodin napsal příspěvek ve znění: „*Smrť islamu!!! Ale až potom čo spoločne zničíme židov a podobnú háved'. Pretože oni sú nebezpečenství pre celý svet*“, tedy prostřednictvím veřejně přístupné počítačové sítě veřejně podněcoval ostatní k nenávisti k některému národu, rase, etnické skupině a náboženství.

Policejní orgán ve věci v souladu s ustanovení § 158 odst. 3 trestního řádu zahájil úkony trestního řízení, když jednání neznámého pachatele kvalifikoval jako naplnění skutkové podstaty přečinu podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle § 356 odst. 1, odst. 3 písm. a) trestního zákoníku. Následným prověřování bylo zjištěno, z jaké konkrétní IP adresy neznámý pachatel vstupoval do portálu Pravý prostor, respektive pod jakou e-mailovou adresou se do portálu přihlašoval. Ustanovením poskytovatele IP adresy a e-mailové adresy bylo zjištěno, že tyto jsou poskytovány prostřednictvím lokálních internetových providerů na Slovensku. K ustanovení konkrétní osoby, kterému je zjištěné IP adresa, respektive zjištěné e-mailová adresa na Slovensku přidělena, pak policejní orgán musel využít institutu mezinárodní právní pomoci. Vzhledem ke značným časovým lhůtám, které jsou při realizaci mezinárodní právní pomoci běžné, se konkrétní osobu bohužel nepodařilo ustanovit, protože data ke konkrétním osobám, jsou internetovými poskytovateli na Slovensku uchovávány pouze půl roku, ostatně stejně, jako v České republice. Vyhodnocením nashromážděných materiálů a získaných

důkazů tak bylo prokázáno, že se neznámá osoba popsaného skutku dopustila, byla naplněna skutková podstata přečinu podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle § 356 odst. 1, odst. 3 písm. a) trestního zákoníku, avšak bohužel se nepodařilo tuto konkrétní osobu ustanovit tak, aby bylo možné v souladu s ustanovení § 160 odst. 1 trestního řádu proti ní zahájit trestní stíhání. Za této situace tak nezbylo policejnímu orgánu než celou věc podle ustanovení § 159a odst. 5 trestního řádu odložit.

V rámci tohoto konkrétního případu lze konstatovat, že i zde policejní orgán postupoval naprosto správně, jednání neznámého pachatele správně kvalifikoval, když výše popsané jednání jednoznačně naplňovalo skutkovou podstatu přečinu podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle § 356 odst. 1, odst. 3 písm. a) trestního zákoníku. V rámci prověřování bylo zjištěno, že pachatel na portál Pravý prostor vstupoval ze zahraniční IP adresy a pomocí zahraniční e-mailové adresy. Tyto se podařilo ustanovit a v rámci mezinárodní právní pomoci vyžádat od Justičních orgánů Slovenské republiky kroky k ustanovení jejich uživatele. Bohužel se však ustanovit konkrétní osobu pachatele nepodařilo, neboť byla překročena zákonná půlroční lhůta stanovená k archivaci osobních údajů uživatelů IP adres a e-mailů, a to vzhledem k dlouhým lhůtám realizovaných mezinárodních právních pomoci. Díky tomu pak policejnímu orgánu nezbylo než celou věc odložit podle ustanovení § 159a odst. 5 trestního řádu.

6.6 Podezřelý J. K. – podněcování k nenávisti vůči skupině osob prostřednictvím volně přístupné diskuze ve skupině „STOP týrání – tvrdší tresty“

Popis případu:

Podezřelý J. K. dne 15. 10. 2018 v blíže nezjištěném čase z místa svého trvalého bydliště, které se nachází v Šumperku, okres Šumperk, ze svého notebooku jakožto uživatel sociální sítě Facebook uveřejnil ve veřejné skupině s názvem „STOP týrání – tvrdší tresty“ komentář k příspěvku týkajícího se týrání psů v romských osadách ve znění: „*Dá, naházet je všechny do plynu*“.

Toto jednání bylo zjištěno jiným policejním orgánem, konkrétně 1. oddělením odboru obecné kriminality Obvodního ředitelství policie Praha II, a to v rámci prověřování jiné jejich trestní věci. Po zjištění výše uvedeného komentáře pod příspěvkem ve facebookové skupině „STOP týrání – tvrdší tresty“ bylo provedeno šetření k autorovi tohoto příspěvku. Jelikož tímto šetřením byl ustanoven podezřelý J. K., který komentář napsal z místa svého bydliště a které se nachází v místní působnosti zdejšího policejního orgánu, bylo toto jednání jako poznatek k prověření možného trestného činu postoupeno zdejší součásti Policie ČR, Oddělení obecné kriminality Šumperk. Zde pak bylo jednání podezřelého J. K. kvalifikováno jako podezření z přečinu podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle § 356 odst. 1, odst. 3 písm. a) trestního zákoníku. V tomto smyslu taktéž policejní orgán zahájil úkony trestního řízení podle § 158 odst. 3 trestního řádu. Provedeným prověřováním pak bylo zjištěno, že uvedeného jednání se skutečně dopustil podezřelý J. K. Současně bylo zjištěno, že komentář byl namířen jako reakce, odpověď na další komentář. Tyto komentovali článek o romských osadách na Slovensku, kde dochází k týrání psů, zvláště pak štěňat, kterým uvazují kolem krku šňůry, házejí po nich kameny nebo do nich střílí vzduchovkou, když tímto jednáním mají být postiženy stovky tam žijících psů. Komentář podezřelého, který je velký milovník psů, pak byl přehnaně zlostnou reakcí na informace zjištěné z článku, přičemž podezřelý však svůj komentář nemyslel vážně, nebyl cílen vůči konkrétnímu národu, etnické skupině, rase, náboženství, třídě nebo jiné skupině osob, ale obecně vůči osobám, které se dopouštějí společensky nepřijatelného jednání vůči zvířatům, v tomto případě vůči psům v romských osadách na Slovensku. Z obsahu předmětného komentáře podezřelého J. K. lze vyvodit určitou míru nesouhlasu s jednáním těchto osob, avšak nevhodně zvolenou soustavou slov s odkazem na činy, které byly v minulosti páčány vůči určitým skupinám obyvatelstva. Policejní orgán tak má za to, že se podezřelý J. K. svým jednáním nedopustil jakéhokoliv určitého trestného činu, neboť nebyl cílen vůči konkrétnímu národu, etnické skupině, rase, náboženství, třídě nebo jiné skupině osob. Nicméně vzhledem k okolnostem, kdy takový komentář, ač je namířen vůči osobám, které se samy dopouštějí zavržení hodného jednání, je neadekvátní a vybočuje ze standardů běžné lidské komunikace, avšak se zanedbatelnou společenskou škodlivostí, může být

jednáním podezřelého naplněna skutková podstata přestupku proti občanskému soužití podle § 7 odst. 1 písm. c) bod 1. zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích. Jako takové pak bylo v souladu s ustanovení § 159a odst. 1 trestního řádu odevzdáno k projednání správnímu orgánu Městského úřadu v Šumperku. Správní orgán ještě před zahájením řízení o přestupcích vydal usnesení, kterým celou věc podle ustanovení § 76 odst. 1 písm. a) zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, odložil, jelikož odpovědnost podezřelého J. K. za přestupek v době projednání již zanikla.

I zde v tomto případě lze konstatovat, že policejní orgán od počátku postupoval správně, přičemž z postoupeného poznatku vyplývaly skutečnosti, které naplňovali skutkovou podstatu přečinu podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle § 356 odst. 1, odst. 3 písm. a) trestního zákoníku a kterého se dopustila konkrétní osoba, tedy podezřelý J. K. Nicméně provedeným prověřováním bylo zjištěno, že jednání podezřelého, tedy jeho komentář pod příspěvkem o týrání psů v Romských osadách na Slovensku, nenaplnuje s ohledem na společenskou škodlivost skutkovou podstatu zamýšleného trestného činu, ale mohlo by být přestupkovým jednáním podle § 7 odst. 1 písm. c) bod 1. zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích a s tím také bylo správnímu orgán odevzdáno. Správní orgán pak, aniž by zahájil řízení o přestupku, musel celou věc odložit, jelikož odpovědnost podezřelého J. K. za přestupek již zanikla, jelikož v době projednání uplynulo již více, jak tři roky od zveřejnění komentáře.

6.7 Podezřelá S. N. – podněcování k nenávisti na Facebooku

Popis skutku:

Podezřelá S. N. dne 19. 2. 2020 pravděpodobně z místa svého bydliště v ulici Sídliště Štědřík v obci Psáry-Dolní Jirčany ze svého mobilního telefonu značky Xiaomi prostřednictvím veřejné počítačové sítě Internet jakožto uživatelka sociální sítě Facebook, reagovala komentářem „*Vemte hafíky a podpalte to, ať šmejdi černý vyletěj komínem*“ na komentář dalšího uživatele sociální sítě Facebook týkající se možného týrání psů v Hanušovicích ze strany romského obyvatelstva, který byl zveřejněn na profilu sociální sítě Facebook se zobrazovaným jménem

„Kája - Chráníme zvířata“, když tento profil má celkově 1.442 tzv. „přátele“, tedy uživatelských profilů této sociální sítě, které sledují předmětný profil a kterým se tak popsany komentář podezřelé S. N. mohl zobrazit na jejich tzv. „Timeline“, tedy časové ose vybraných příspěvků, tedy podezřelá S. N. svým jednáním veřejně podněcovala k omezování práv etnické skupiny - Romů a tento čin spáchala veřejně přístupnou počítačovou sítí, neboť svým nesnášenlivým komentářem na sociální síti Facebook v rámci veřejně dostupné počítačové sítě Internet vyzývala ke spálení domu obývaného romskými spoluobčany, přičemž tito spoluobčané měli při tomto násilném aktu vyletět komínem.

Policejní orgán Oddělení obecní kriminality Policie ČR Šumperk celou věc kvalifikoval jako podezření z přečinu podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle § 356 odst. 1, odst. 3 písm. a) trestního zákoníku a v tomto smyslu také zahájil úkony trestního řízení podle § 158 odst. 3 trestního řádu. V průběhu prověřování se již právní kvalifikace skutku neměnila a po zajištění všech skutečností důležitých pro zahájení trestního stíhání komisař sdělil výše uvedené pachatelce podle § 160 odst. 1 trestního řádu obvinění z uvedeného trestného činu. Následně byla věc předána Okresnímu státnímu zastupitelství v Šumperku s návrhem na podání obžaloby. Dozorující státní zástupce po posouzení všech důležitých skutečností využil institutu odklonu v trestním řízení podle ustanovení § 307 odst. 1, odst. 2 písm. b) trestního řádu a trestní stíhání dosud netrestané obviněné S. N. zastavil, neboť obviněná se v rámci přípravného řízení ke svému jednání plně doznala, svého činu lituje s tím, že předmětný komentář napsala dříve, než o celé věci racionálně popřemýšlela. Reagovala spíše emočně, a to z důvodu, že sama má moc ráda psy a zveřejněné fotografie zubožených psů na ní působily velice emotivně. Závěrem souhlasila s procesním postupem ve smyslu § 307 odst. 1, 2 písm. b) trestního řádu, spojila se Probační a mediální službou v Šumperku, převzala odpovědnost za své jednání a uhradila též částku 10.000 Kč na peněžitý fond obětí trestných činů, čímž splnila všechny podmínky odklonu v trestním řízení podle § 307 trestního řádu a trestní stíhání obviněné S. N. tak bylo zastaveno s tím, že jí byla podle § 307 odst. 3 trestního řádu stanovena zkušební doba v délce trvání šesti měsíců.

V rámci tohoto konkrétního případu lze taktéž, jak již několikrát výše, konstatovat, že policejní orgán celé jednání S. N. vyhodnotil a kvalifikoval velice správně, v průběhu přípravného řízení bylo v dostatečné míře prokázáno, že S. N. veřejně podněcovala k omezování práv etnické skupiny a tento čin spáchala veřejně přístupnou počítačovou sítí, neboť svým nesnášenlivým komentářem na sociální síti Facebook v rámci veřejně dostupné počítačové sítě Internet vyzývala ke spálení domu obývaného romskými spoluobčany. V tomto smyslu bylo taktéž v souladu s ustanovení § 160 odst. 1 proti S. N. zahájeno komisařem Oddělení obecné kriminality Policie ČR v Šumperku trestné stíhání pro spáchání přečinu podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle § 356 odst. 1, odst. 3 písm. a) trestního zákoníku. K hlavnímu líčení přes soudem však nakonec nedošlo, neboť ve věci byly splněny všechny podmínky stanovené v § 307 trestního řádu pro využití institutu odklonu v trestním řízení a trestní stíhání obviněné S. N. dozorující státní zástupce zastavil.

6.8 Podezřelý Z. F. – narušení občanského soužití v Sobotíně

Popis skutku:

Podezřelý Z. F. dne 17. 12. 2018 v době okolo 19:30 hodin před budovou Obecního úřadu v Sobotíně, okres Šumperk, po předchozí slovní výměně nejprve verbálně napadl poškozenou M. V. výrazem „*Ty komunistická svině, běž do prdele*“ a poté jí napadl i fyzicky, a to tak, že jí oběma rukama chytl kolem krku, čímž jí měl způsobit namožení krku, bez vzniku pracovní neschopnosti, bez výrazného omezení v běžném způsobu a bez způsobení škody na majetku. Policejní orgán jednání podezřelého Z. F. kvalifikoval jako naplnění skutkové podstaty přestupku proti občanskému soužití podle § 7 odst. 1 písm. a, b), odst. 3 písm. b) zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích. Jelikož v průběhu provedeného šetření nebyly zjištěny žádné okolnosti, které by měly vliv na změnu právní kvalifikace, jako například vznik pracovní neschopnosti delší, jak sedm dní, byla celá věc po zadokumentování v souladu s ustanovení § 74 odst. 2 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, oznámeno k zahájení řízení o přestupku na Městský úřad v Šumperku. Správní orgán následně celou věc v rámci řízení o přestupku projednal, přičemž výsledkem bylo

rozhodnutí, kterým byl podezřelý Z. F. uznán vinným z uvedeného přestupkového jednání a za toto mu byl uložen správní trest pokuty ve výši 1.000 Kč. Zde je však potřeba uvést, že ač byl Z. F. policejním orgánem oznámen, mimo jiné, jako podezřelý z přestupku proti občanskému soužití podle § 7 odst. 1 písm. a, b), odst. 3 písm. b) zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, tak správní orgán toto možné naplnění skutkové podstaty přestupku podle § 7 odst. 3 písm. b) zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, které policejní orgán spatřoval v označení poškozené M. V. výrazem „*komunistická svině*“, jelikož toto označení by mohlo být chápáno jako způsobení újmy pro politické nebo jiné smýšlení, členství nebo činnost v politických stranách nebo politických hnutích vůbec nereflektoval. Správní orgán ve svém rozhodnutí totiž konstatoval, že z provedeného dokazování jednoznačně vyplývá, že není pochybností o tom, že k vyslovení uvedené urážky došlo, tato byla učiněna před dalšími osobami, veřejně a byla vůči poškozené hrubě urážlivá, ale vyslovení této urážky správní orgán kvalifikoval jako přestupek proti občanskému soužití podle § 7 odst. 1 písm. a) zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, jehož se dopustí fyzická osoba tím, že jinému úmyslně ublíží na cti tím, že ho jiným způsobem hrubě urazí. Správní orgán pak tuto kvalifikaci opírá o zjištění k poškozené M. V., že není a nebyla členkou KSČM a výraz „*komunistická svině*“ jí hrubě urazil nikoliv pro její politické smýšlení či členství nebo činnost v politické straně, ale pro to, že takto byla podezřelým označena.

Závěrem k tomuto případu lze konstatovat, že policejní orgán věc v počátku správně kvalifikoval, jednání podezřelého Z. F. mohlo být způsobilé naplnit skutkovou podstatu přestupku proti občanskému soužití, mimo jiné, podle § 7 odst. 3 písm. b) zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, a s touto právní kvalifikací byla věc oznámena správnímu orgánu. Správní orgán pak po provedeném dokazování a zhodnocení všech provedených důkazů jednotlivě i v jejich souhrnu dospěl k závěru, že označení poškozené výrazem „*komunistická svině*“ je naplněním skutkové podstaty přestupku proti občanskému soužití, ale podle § 7 odst. 1 písm. a), nikoliv podle § 7 odst. 3 písm. b). Podezřelý Z. F. svým dalším jednáním, tedy chycením poškozené pod krkem, současně naplnil skutkovou podstatu přestupku proti občanskému soužití podle § 7 odst. 1 písm. c)

bodou 4) zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích. Za tyto přestupky pak byl správním orgánem Z. F. uložen správní trest pokuty ve výši 1.000 Kč, který odpovídá dolní hranici sazby, kterou lze za tyto přestupky uložit.

Z výčtu uvedených výše popsaných případů, které byly prověřovány, či šetřeny v posledních 10 letech policejním orgánem Územního odboru Policie ČR Šumperk lze vyvodit následující závěry. Tyto případy s prvky nenávisti se na zdejším Územním odboru objevují spíše sporadicky, nejedná se tedy o obvyklou trestnou činnost, se kterou by se policisté, zvláště na základních útvarech, potýkali běžně. To pak mohlo být důvodem možná opatrné počáteční právní kvalifikaci v případě jednoho z případů, kde na podezření z nenávistného trestního činu nebylo od počátku reflektováno a kde byla právní kvalifikace o tento trestný čin rozšířena až v průběhu prověřování. Jinak byly všechny případy kvalifikovány správně. Jednoznačně pak převažují trestné činy nad přestupky. Co se týká právní kvalifikace, tak pouze o jeden převažují trestné činy podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle § 356 trestního zákoníku nad trestným činem hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob podle § 355 trestního zákoníku. Trestný čin násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 352 trestního zákoníku s prvky nenávisti definovanými v odst. 2 pak nebyl u zdejšího Územního odboru zaznamenán vůbec. V případě rozhodnutí v daných případech, pokud to bylo možné, policejní orgán využil institutu zkráceného přípravného řízení podle § 179a trestního řádu, eventuálně bylo ve věci pachatelům sděleno obvinění z trestného činu podle § 160 odst. 1 trestního řádu. Obvinění byli následně Okresním soudem v Šumperku uznáni vinnými z předmětných jednání a byli odsouzeni, a to vydáním rozsudku či trestního příkazu, k trestům odnětí svobody, které byly uloženy v dolní polovině stanovené trestní sazby pro daný trestný čin a které byly současně podmíněně odloženy. V jednom případě pak dozorcující státní zástupce využil institutu odklonu v trestním řízení podle § 307 trestního řádu. Dva případy byly oznámeny, respektive odevzdány správnímu orgánu k zahájení řízení o přestupku. K tomu však nedošlo, jelikož v jednom případě bylo zjištěno, že jednání podezřelého není trestné ani v přestupkové rovině a v jednom případě došlo k zániku odpovědnosti pachatele za přestupek. Jeden případ pak musel být policejním orgánem podle

§ 159a odst. 5 trestního řádu odložen, jelikož již nebylo možné ustanovit konkrétní osobu pachatele. V případě přestupků se jednalo o jeden od počátku zadokumentovaný případ přestupku proti občanskému soužití podle § 7 odst. 3 písm. b) zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, který byl oznámen správnímu orgánu k zahájení řízení o přestupku. Správní orgán provedeným dokazováním pak celou věc překvalifikoval na přestupek proti občanskému soužití podle § 7 odst. 1 písm. a) zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích. U tohoto případu bylo rozhodnuto o uložení správní pokuty obviněnému. Ze zjištěného pak vyplývá, že v poslední době lze spatřovat mírný nárůst nebo spíše každoroční pravidelnost zadokumentovaných jednání s obsahem předsudečné nenávisti v trestní rovině, což v podstatě kopíruje trend této vybrané registrované kriminality v rámci ČR. U přestupků je to ale přesně naopak. Jednotlivá jednání, která byla zadokumentována v posledních letech, jsou prakticky všechno projevy nenávisti spáchané na internetu, a to v rámci různých diskusních skupin, které jsou namířeny proti národnostním či etnickým menšinám. Tato zjištění prakticky přesně korespondují se závěry zjištěnými v rámci analýzy soudobé odborné literatury a aktuálních tuzemských či mezinárodních právních předpisů upravujících tuto tematiku.

ZÁVĚR

Předložená diplomová práce se zabývala problematikou stíhání a trestání nenávistných projevů. Jejím cílem bylo vymezení a zmapování otázky řešení a postihu skutků s prvky nenávisti v rámci právního řádu České republiky, a to jednak v oblasti roviny trestního práva a jednak v oblasti roviny práva přestupkového. To vše s akcentem na aktuální právní úpravu a současné trendy v dané problematice nenávistných projevů.

První část práce byla zaměřena na obsahovou analýzu odborné literatury a relevantních právních předpisů, které měly za cíl vymezit a jasně definovat jednotlivá témata a pojmy, které se s fenoménem nenávistných projevů prolínají. Nejprve tak byl definován samotný nenávistný projev a geneze vzniku tohoto jeho vymezení. Jelikož v současné době je nejčastější formou šíření projevů nenávisti internet, který pod rouškou anonymity umožňuje autorům prakticky cokoliv, byla další část kapitoly věnována právě možnostem šíření nenávisti touto virtuální veřejnou sítí a jejím formám a prostředkům. Následně byly vymezeny další pojmy, které se s konceptem nenávistných projevů pojí, přičemž těmito pojmy jsou kupříkladu extremismus s jeho pravicovým či levicovým uspořádáním, radikalizace, rasismus anebo diskriminace, kde nebyly opomenuty projevy přímé a nepřímé diskriminace a taktéž na prostředky pozitivní diskriminace. Další část kapitoly byla věnována exkurzu do vývoje a formování základních lidských práv přes Vašákovu teorii generací lidských práv až po jejich zakotvení do ústavního pořádku od ČSSR po samostatnou Českou republiku.

Následující kapitola byla věnována rešerši aktuální tuzemské právní úpravy ve vztahu k menšinám, jakožto nejčastějším obětím nenávistných projevů. Samotná otázka menšin je primárně upravena v rámci hlavy III. LZPS, přičemž vychází z čl. 3 LZPS, který upravuje zákaz diskriminace kohokoliv, kdo žije na území České republiky. S pojmem národnostních menšin pak byl jmenován tzv. menšinový zákon č. 273/2001 Sb., který definuje pojmy jako národnostní menšina a příslušník národnostní menšiny a je prakticky prováděcím předpisem pro výkon práv právě příslušníků národnostních menšin žijících na území ČR. Současně byl jmenován také tzv. antidiskriminační zákon č. 198/2009 Sb., který

do českého právního systému zavedl realizaci ochrany před diskriminací, obtěžováním nebo různým formám rozdílného zacházení. Následně byly vymezeny aspekty regionální ochrany lidských práv, kde byly představeny jedny z nejzásadnějších právních dokumentů přijatých k této problematice napříč Radou Evropy, Evropskou unií a OBSE. Z výstupů a doporučení těchto organizací je pak patrné, že tuto problematiku neberou na lehkou váhu, v její úpravě a regulaci jsou velmi aktivní a mají snahu o sjednocení přístupu k těmto fenoménům napříč členskými zeměmi. To vše i s patřičným akcentem na porušování lidských a projevy nenávisti na internetu, kde je patrný dlouhodobě vzrůstající trend. Nicméně bylo poukázáno na skutečnost, že ač jsou všechny tyto organizace ve vztahu k dané problematice ochrany lidských práv a projevů rasismu, xenofobie a nenávisti vůči menšinám velmi aktivní, je to ve finále spíše kontraproduktivní.

Další část práce byla věnována vymezení aktuální trestně právní a přestupkové roviny nenávistných projevů, přičemž tato byla zaměřena na možnosti a příznačnosti kvalifikování skutků s projevy nenávisti, pro které se v tuzemském právním prostředí vžilo označení předsudečná nenávist. Následovala další část, která byla věnována výkonu policejní práce ve vztahu k menšinám. Bylo poukázáno na specifika přístupu policie a samotných policistů k příslušníkům menšin a vymezení jejich role k menšinám jako takovým, jakož i na požadavky na vybavenost a připravenost policie ve vztahu k tematizace práce. Součástí kapitoly je i otázka ustanovení a vymezení činnosti styčných důstojníků pro práci s menšinami, jejichž činnost a výstupy jsou důležité pro naplňování cílů policie v souvislosti se Strategií pro práci PČR s menšinami.

Praktická část předložené práce, která je obsahem šesté kapitoly, byla zaměřena na případovou analýzu skutků s prvky nenávisti, které byly zadokumentovány a následně prověřovány či šetřeny policejním orgánem v rámci Územního odboru Policie ČR Šumperk za období od roku 2011 do roku 2021. Ze závěrů této analýzy vyplývá, že problematika skutků s prvky předsudečné nenávisti není v rámci šumperského Územního odboru zdaleka tak obvyklá, ale ve své podstatě kopíruje trend této sledované problematiky v rámci celé ČR. Za uvedených 10 let bylo ve zmíněném okrese zadokumentováno osm skutků s prvky nenávisti, tedy méně, než jeden ročně, přičemž se jednalo o trestné činy podněcování k nenávisti vůči

skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle § 356 trestního zákoníku a hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob podle § 355 trestního zákoníku, případně o přestupky proti občanskému soužití podle § 7 odst. 3 písm. b) zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích. Je evidentní, že skutky s prvky předsudečné nenávisti se z osobní roviny, kdy šlo o osobní konflikty mezi příslušníky majority s příslušníky národnostních nebo etnických menšin, přesunuly do roviny virtuální, na internet, do diskusních skupin, mezi komentáře pod příspěvky spojené s menšinami. Toto přesně kopíruje zjištěný trend, který je patrný z analýzy současné odborné literatury a aktuálních právních předpisů v rámci ČR nebo Evropy a na což bylo poukázáno v teoretické části práce. Co se týká právní kvalifikace a úrovně dokumentace zadokumentovaných skutků, tak tato je na velmi dobré úrovni, zvláště pak u policistů, kteří se této problematice věnují na linii služby kriminální policie a vyšetřování a je vidět, že s předmětnou problematikou umějí pracovat. Co se týká rozhodnutí v daných případech, tak policejní orgán jednak využil institutu zkráceného přípravného řízení podle § 179a trestního řádu, případně bylo podezřelým sděleno obvinění z trestného činu podle § 160 odst. 1 trestního řádu. Všichni obvinění byli následně Okresním soudem v Šumperku uznáni vinnými z předmětných jednání a byli pravomocně odsouzeni k trestům odnětí svobody, které byly podmíněně odloženy. V jednom případě pak státní zástupce využil institutu odklonu v trestním řízení podle § 307 trestního řádu. Jeden případ pak musel být policejním orgánem podle § 159a odst. 5 trestního řádu odložen, jelikož již nebylo možné ustanovit konkrétní osobu pachatele, což bylo zapříčiněno dlouhou časovou prodlevou vyžádané mezinárodní právní pomoci a s tím spojenou nemožností zákonného ustanovení konkrétní osoby. Některé případy byly oznámeny, respektive odevzdány správnímu orgánu k zahájení řízení o přestupku. Z rozhodnutí správního orgánu v těchto věcech pak vyplynulo, že jedno z jednání správní orgán neshledal jako trestné, jedno bylo odloženo z důvodu zániku odpovědnosti pachatele za přestupek a v jednom případě uložil správní trest pokuty, avšak zde správní orgán provedeným dokazováním celou věc překvalifikoval na přestupek proti občanskému soužití podle § 7 odst. 1 písm. a) zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích. Závěrem lze tedy říci, že cíl práce byl naplněn.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ČR – Česká republika

ČSFR – Česká a Slovenská federativní republika

ČSSR – Československá socialistická republika

ESPL – Evropský soud pro lidská práva

EU – Evropská unie

KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy

LZPS – Listina základních práv a svobod

MVČR – Ministerstvo vnitra České republiky

NS – Nejvyšší soud

NSS – Nejvyšší správní soud

OBSE – Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

OBPPK – Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality

ODIHR – Úřad OBSE pro demokracii a lidská práva

OSN – Organizace spojených národů

PČR – Policie České republiky

RFoM – Představitel pro svobodu médií

TANDIS – Informační systém tolerance a nediskriminace

US – Ústavní soud

USA – Spojené státy americké

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie:

DANICS, Štefan a KAMÍN, Tomáš. *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. 2. rozš. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2008. 151 s. ISBN 978-80-7251-286-7.

HERCZEG, Jiří. *Trestné činy z nenávisti: právní monografie*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2008. 260 s. ISBN 978-80-7357-311-9.

MARŠÁLEK, Pavel. *Příběh moderního práva*. Praha: Auditorium, 2018. 304 s. ISBN 978-80-87284-66-7.

PETRÁŠ, René, PETRŮV, Helena a SCHEU, Harald Christian. *Menšiny a právo v České republice*. Vyd. 1. Praha: Auditorium, 2009. 507 s. ISBN 978-80-87284-00-1.

SMIEŠKO, Ivan. *Internet a trestné činy extrémizmu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2017. 246 s. Slovenské monografie. ISBN 978-80-7380-691-0.

VÝBORNÝ, Štěpán. *Nenávistný internet versus právo*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 164 s. Lidská práva. ISBN 978-80-7357-766-7.

Časopisecké články:

FIRTH, Joseph a kol.: *The "online brain". How the Internet may be changing our cognition*. World Psychiatry. 2019, č. 18. on-line. [cit. 2021-11-24]. Dostupné z: <https://1url.cz/Kz5HM>.

PROVAZNÍK, Jan. „Pravé“ verbální trestné činy z nenávisti. Časopis pro právní vědu a praxi. 2020, č. 4, on-line. [cit. 2021-12-14]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/13857>

WALACH, Václav a kol. *Návrhy policistů na zlepšení postihování trestných činů z nenávisti*. Bezpečnostní teorie a praxe. 2021, č. 1.

Právní předpisy a další dokumenty:

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Listina základních práv a svobod, č. 2/1993 Sb.

Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád.

Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin (tzv. menšinový zákon).

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (tzv. antidiskriminační zákon).

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích.

Pokyn policejního prezidenta č. 258/2013 o činnosti na úseku menšin.

Strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k menšinám do roku 2020 (MVČR, 2018).

SCHEU, Harald Christian, PETRÁŠ René a VÍŠEK Jiří. *Metodika k výuce práv menšin na středních školách zaměřených na veřejnou správu a policii*. Praha, 2020.

Webové stránky a internetové zdroje:

Amnesty International. *Nerovnost*. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/diskriminace>

CHARVÁT, Jan. *O extremismu s Janem Charvát*, *respekt.cz*. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/rozhovory/o-extremismu-s-janem-charvatem>

Lidská práva. *Generace lidských práv aneb která jsou vlastně ta základní?* Dostupné z: <http://www.lidskaprava.cz/student/uvod-do-lidskych-prav/clanky/generace-lidskych-prav-aneb-ktera-prava-jsou-vlastne-ta-zakladni>

Migraceonline.cz. *Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin*. Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/ramcova-umluva-o-ochrane-narodnostnich-mensin>

Ministerstvo vnitra České republiky. *Co je extremismus*. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus>

Ministerstvo vnitra České republiky. *Práce policie ve vztahu k menšinám*. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/prace-policie-ve-vztahu-k-mensinam>

Ministerstvo vnitra České republiky. *Přehled přestupků za rok 2020*. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/prehled-prestupku-za-rok-2018.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky. *Přehled přestupků za rok 2019*. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/prehled-prestupku-za-rok-2020.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky. *Přehled přestupků za rok 2018*. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/prehled-prestupku-za-rok-2019.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky. *Radikalizace*. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/ostatni-hybridni-hrozby-radikalizace>

Ministerstvo vnitra České republiky. *Strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k menšinám do roku 2020*. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/strategie-pro-praci-policie-cr-ve-vztahu-k-mensinam-do-roku-2020>

Ministerstvo vnitra České republiky. *Vývoj registrované kriminality v roce 2021*. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2021.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky. *Zpráva o extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2020*. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu>

Pražské centrum primární prevence. *Co je rasismus, homofobie, extremismus...* Dostupné z: <http://www.prevence-praha.cz/index.php/rasismus-homofobie-extremismus>

Rada Evropy. *Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy č. (97) 20 ze dne 30. 10. 1997 o nenávistných projevech*. Dostupné z: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680505d5b>

STARR, Sandy. *Understanding Hate Speech*. OSCE. Dostupné z: <https://www.osce.org/files/f/documents/9/c/13846>

Úřad pro publikace Evropské unie. *Rámcové rozhodnutí Rady 2008/913/SVV ze dne 28. listopadu 2008 o boji proti některým formám a projevům rasismu a xenofobie prostřednictvím trestního práva*. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=CELEX:32008F0913>

<https://www.policie.cz/clanek/vite-co-je-kybersikana>

<https://it-slovník.cz/pojem/meme>

<https://text.nkp.cz/sluzby/osn>

https://cs.wikipedia.org/wiki/Karel_Vašák

https://cs.wikipedia.org/wiki/Sociální_síť